

BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNİN KESİN KARARLARI ARASINDA AYKIRILIĞIN/UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ YÖNTEMİ

THE PROCEDURE OF REDUCING THE DISCREPANCIES BETWEEN THE FINAL DECISIONS OF THE REGIONAL ADMINISTRATION COURTS

Sevim ÖZAYBI*

ÖZ

Adil yargılanma hakkının özü, adalet hizmetinin doğru zamanda, geçerli çözümler ile sunulmasıdır. Bu doğrultuda, her Bölge İdare Mahkemesi yargı alanında/çevresinde ve her uyuşmazlık için geçerli, istikrar kazanmış içtihatların uygulanmasını sağlamak, yargıya olan güvenin sağlanması ve hukuki güvenlik ilkesinin gereklerini yerine getirme amacına hizmet etmektedir. Hukuki güvenlik ilkesi, denge ve istikrarlı bir şekilde hukuk birliğinin sağlanmasını gerektirir. Bu itibarla, ülkemiz yargı sistemlerinde, bu ilkeyi koruma amacı taşıyan ve yargısal istikrarın bozulmasını, önleyici ve giderici düzenlemeler mevcuttur. Bunlardan biri, benzer olaylarla ilgili farklı bölgelerde kesinleşen istinaf mahkemesi kararları için düzenlenen, 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3. maddesine eklenen 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendindeki düzenlemedir. Bu değişiklik ile "Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi" yolu düzenlenerek, çelişki olduğu tespit edilen kararların Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu başvuru-

* Mardin İdare Mahkemesi Üyesi
sevimosaybi@gmail.com, ORCID ID: 0009-0004-0134-6860

Sevim ÖZAYBI

suyla, Danıştay Başkanlığınca incelenmesi sağlanarak, içtihat birliği amaçlanmıştır. Çalışmamızda, bu müessesenin amacı, çalışma usulü ve uygulanması hakkındaki değerlendirmelere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu Görevleri, Danıştay Başkanlığı İdari Dava Daireleri ve Vergi Dava Daireleri Kurulu, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi, Hukuki Güvenlik İlkesi, Aykırlığın Giderilmesi Müessesesi

ABSTRACT

Providing justice services with valid solutions at the right time constitutes the essence of the right to a fair trial. In this regard, to ensure the application of valid, stabilized jurisprudence within the jurisdiction of the Administrative Court in each region and for each dispute, It serves the purpose of ensuring confidence in the judiciary and fulfilling the requirements of the principle of legal security. The principle of legal security requires the unity of law in a balanced and stable manner. In this respect, in the judicial systems of our country, there are regulations that aim to protect this principle and prevent and remedy the deterioration of judicial stability. One of them is Article 3/C, which was added to Article 3 of Law No. 2576 by Law No. 6545 on the Amendment of the Turkish Penal Code and Certain Laws, and which regulates the decisions of the Appeals Courts that have been finalised in different districts.. With this amendment, the Board of Presidents of the District Administrative Courts has been assigned the task of 'Elimination of Inconsistency/Discrepancy', and in order to prevent conflicting decisions between the District Administrative Courts, the decisions that are found to be inconsistent are examined by the Presidency of the Council of State. In this way the unity of jurisprudence is aimed. Our study will include assessments of the purpose, operation and implementation of this institution.

Keywords: Duties of the Board of Presidents of the District Administrative Court, Council of State Administrative Case Chambers and Tax Case Chambers Board, Article 3/C of Law No. 2576, Legal Security, Elimination of Inconsistency/Discrepancy

GİRİŞ

İstinaf kanun yolunun oluşturulmasında kanun koyucunun temel amacı, içtihat mahkemesi rolünü güçlendirme, yargılamaların makul sü-

rede çözüme kavuşturulması ve adil yargılanma hakkının etkili bir şekilde kullanılmasıdır (Demirkol, 2016: 137). Aynı zamanda uyuşmazlıkların daha kıdemli hâkimler tarafından yeniden incelenmesi ile daha nitelikli kararların oluşacağı ve hukukun gelişmesine katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir (Erem, 1950: 12-15; Keskin, 2016: 237-238).

İstinaf mahkemeleri, basit bir işleyişe sahip olarak hem küçük birer temyiz mercii hem de istinaf mercii olarak kurulmuştur. Basit bir işleyişle düzenlenmesinin nedeni, giderilebilecek sorunların değerlendirilerek, çözüm mekanizmalarının zaman içerisinde geliştirilebilmesidir (Pekcanıtez, 2007: 28). Hâlihazırda ülkemizde idare ve vergi mahkemelerinin bağlı olduğu 9 adet yargı çevresi oluşturulmuş ve bu yerlerde Bölge İdare Mahkemeleri kurularak istinaf yargılama yetkisi, Bölge İdare Mahkemelerine verilmiştir.

Farklı yargı çevrelerinde, istinaf mahkemelerinin varlığı ve birçok kararın istinaf aşamasında kesinleştiği dikkate alındığında, içtihat aykırılıkları sorunu, bu mahkemelerin kurulmasında önemli bir çekince olarak karşımıza çıkmaktadır (Saygın, 2023: 178).

Bu çekinceyi gidermek adına önleyici ve giderici mekanizmalar oluşturulmuştur. Önleyici mekanizmalar, içtihat aykırılığına neden olacak durumun tespit edilerek bilinirliğinin artırılması yönünde olmakta iken, giderici mekanizmalar ise içtihat aykırılığı meydana geldikten sonrası için oluşturulan müesseselerdir (Uysal, 2021: 424). Giderici mekanizmalardan biri olan “Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi Müessesesi” ile Bölge İdare Mahkemeleri tarafından, benzer ve aynı konularda verilen çelişkili kararlar Danıştaya gönderilmektedir. Aykırılığın giderilmesi müessesesi ile Danıştay incelemesinden geçmeden kesinleşen ve maddi olaya ilişkin inceleme konusu yapılan çelişkili istinaf kararlarının, yüksek mahkeme tarafından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. 6545 sayılı Kanun ile Danıştay İçtihadı Birleş-

Sevim ÖZAYBI

tirme Kurulunun görevleri arasında sayılan bu durum, 7188 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulunun görevleri arasında yer almıştır.

Çalışmamızda ilk olarak, içtihat aykırılıkları sorunu ve bu sorunun temel hak ve hürriyetlerde yarattığı sonuçlar üzerinde durulacaktır. İkinci olarak, Bölge idare Mahkemeleri arasında oluşan içtihat aykırılıklarına çözüm yolu olarak geliştirilen 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde düzenlenen aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi müessesesinin amacı, konusu, başvuru aşamasındaki gerekli ölçütleri, önemi, benzer uygulamalarla karşılaştırılması ile sonuçlarına yer verilecektir.

I. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ KARARLARI ARASINDA OLUŞAN İÇTİHAT AYKIRILIKLARINA DAİR GENEL DEĞERLENDİRME

A. Bölge İdare Mahkemeleri Kararları Arasında Oluşan İçtihat Aykırılıkları ve Çözümüne Yönelik Geliştirilen Mekanizmalar

Yargı kararları ile soyut özellik taşıyan hukuk kuralları, somut olaylara tatbik edilmek suretiyle canlılık kazanmakta ve görünür hâle gelmektedir. Anayasa'nın 138. maddesinde belirtilen hâkimlerin bağımsızlığı, uyuşmazlıkların çözümünde objektif hukuk kuralları ile bağlılığın yanı sıra, sübjektif bir koşul olarak karşımıza çıkan vicdan unsurunun dengede olması hâliyle sağlanmaktadır. Hâkimlerin bir konuda, görüş farklılıklarının olması ya da ayrı değerlendirme ölçütlerinin bulunması gibi hâllerde, somut olaylara ilişkin farklı içtihatlar ortaya çıkabilmektedir. Ortaya çıkan içtihatların da geliştirilebilir ve dinamik bir yapıda olması gerektiği dikkate alınarak, aynı durumda olanlara aynı kuralların benzer ölçülerle uygulanması ile adaletin yerine getirilmesi gerekmektedir (Özekes, 2007: 142-144).

İçtihat, kelime olarak “bir sonucu elde etmek için elden gelen çabayı sarf etmek”¹ demektir. Öğretide, “yargısal içtihat” ifadesi, yargıcın hukuki konularda zihinsel gayretiyle elde ettiği bulguların, maddi olaya uygulanması şeklinde nitelendirilmekte ve bu yönüyle, yargı kararlarında yer alan ilkesel sonuçların, içtihat özelliği taşıyabilmesi için birden fazla kararda benimsenerek teamül hâline gelmesine gerek olmadığı, bir kararla dahi yargısal içtihadın oluşabileceği belirtilmiştir (Akyılmaz, 2023: 6).

Aynı zamanda içtihat kavramsal olarak, hukuki düzenlemelerde belirtilmeyen konularda hukuk yaratılması yoluyla oluşturulmuş normlar olduğundan, her türlü kararın içtihat özelliği taşıyabilmesi için istikrar kazanmış ve genel kabul görmüş kararlar olması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu özellikte olmayan kararlar ise genel hukuk uygulaması olarak, değişkenlik gösterebilecek yargı kararı niteliğindedir (Çökelek, 2024: 11).

Yargısal içtihat ifadesine kavramsal yaklaşımlarda, sübjektif olarak hâkimin verdiği tek bir kararda da takdir ettiği hukuki sonuçlarla da içtihat yaratabileceği, ancak bu içtihadın farklı mahkemelerce kabul görmesi ve yerleşik hâle gelmesi hâlinde objektif nitelik kazanacağını söylemek mümkündür. Başka bir yorumla, içtihat ifadesini bir konuda ısrarlı olma hâli olarak da tanımlamak mümkündür. Ülkemizde istinaf sistemine geçilmesiyle beraber farklı bölgelerde verilen kararların, objektif anlamda içtihat özelliği taşıyacağı kuşkusuzdur.

¹ Türkiye Diyanet Vakfı (2001). TDV İslâm Ansiklopedisi. (Çaba göstermek, bütün gücünü kullanmak, ısrarlı olmak, zahmet çekmek” anlamındaki cehd kökünden türeyen içtihat “bir konuda elden gelen çabayı sarf etmek, bir şeyi elde edebilmek için olanca gücü harcamak” anlamına gelir.) <https://islamansiklopedisi.org.tr/istinaf--belagat>, (Erişim Tarihi: 15.10.2023).

Sevim ÖZAYBI

İstinaf kanun yolunda verilen kararlar, ilk derece mahkemelerinin verdiği nihai kararların hem maddi hem de hukuki yönden yeniden incelenmesi ile hukuki sonuç doğurmaktadır. Bu sebeptir ki istinaf mahkemeleri, bir kanun yolu olarak adil kararlar verilmesi amacının yanı sıra ilk derece mahkemeleri kararları arasında da içtihat birliğini sağlama amacı güder (Çağlayan, 2015: 708-709).

Bu doğrultuda, Bölge İdare Mahkemeleri tarafından verilen kesin nitelikli kararların tek başına hukuki yorum barındırarak, içtihat özelliği taşıyacağı söylenebilir. Ancak bir uyuşmazlıkla ilgili yargılamanın nihai sonucunda, verilen hükmün kesinleşmesi ile artık tarafları, konusu ve sebepleri aynı olan davalarda, mahkeme kararlarının kesin hüküm etkisi barındıracağı, bu durumda söz konusu mahkeme kararının bağlayıcılık göstereceği değerlendirilmektedir (Çökelek, 2024: 12). Bu tür bağlayıcılık hususu, tarafları farklı olan davalarda geçerli değildir. Herhangi bir yargı çevresine bağlı Bölge İdare Mahkemesi kararındaki hukuki değerlendirme, aynı veya farklı yargı çevresindeki mahkemelerce benimsenebileceği gibi, başka bir yorum ile farklı sonuçlara ulaşılarak, çelişkili kararların oluşmasına neden olabilecektir. Bu durumda da içtihat birliğinin sağlanması koşulunun nasıl gerçekleşeceği tartışmaları da beraberinde gelmektedir.

İstinaf mahkemelerinin kurulmasında, içtihat birliğinin bozulması bir eleştiri olarak kabul edilmektedir. Esasen bu kabul, her durumda geçerli olmamaktadır. İstinaf mercileri, maddi olayla ilgili değerlendirmelerle yeniden karar verme yetkisine sahip olsalar da asıl içtihat mahkemesi rolünün, Yargıtay/Danıştayda olduğunun kabulü ışığında, istinaf mahkemelerinin verdiği kararlar, mutlak olarak bağlayıcı bir emsal karar özelliği göstermezler (Özekes, 2007: 145). Ancak istinaf mahkemelerinin sayısı arttıkça da benzer olaylarla ilgili çelişkili kararların varlığı, oluşan farklılığı kabul edilebilir kılmıyorsa içtihatların birleştirilmesi gerektiği savunulmaktadır (Özekes, 2007: 146).

Onar (1966: 1910-1911), içtihadı birleştirme yönteminin, içtihatların istikrarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak olduğunu belirtmekle birlikte, bu yolla oluşan normların, mutlak kural niteliği taşımadığını, şayet mutlak bir kural niteliği taşıması hâlinde, kamusal süreçleri ve sosyal ihtiyaçları gereği gibi karşılayamama ya da farklı bir deyimle “*ıctihatların dondurulması*” sorununa neden olabileceğini değerlendirmektedir.

Bu yönüyle, içtihat aykırılıklarının hukuki istikrarı sağlama noktasında birleştirilmesinin bir gereklilik olduğu vurgusu yapılsa da, birleştirilmiş içtihatların zaman içerisinde de değişime mutlak bir biçimde kapatılmaması gerektiği hususuna açıklık getirilmektedir.

Gülan’a (2016: 26) göre, aykırılığa neden olan sonuçların, sonraki kararlarda bilindiğinin ve değerlendirildiğinin açıklanması, içtihat birliğini sağlamak kadar önemlidir. Benzer olaylarda farklı karar verilmesini gerektirecek hukuki değerlendirmelerin makul ve somut gerekçelerle ortaya konulması, oluşan içtihat aykırılığını kabul edilebilir ve anlaşılabilir hâle getirebilmektedir. Bu yönüyle de karar yazım tekniğinin ve gerekçesinin önem arz ettiği değerlendirilmiştir.

Hâkimin sonraki kararlarda içtihat aykırılığına sebep olabilecek bir karar verecek olması hâlinde, objektif olarak yerleşik bir içtihadı uygulamamasını kararına nasıl bir şekilde yansıtacağının da önemli olduğunu söylemek mümkündür. Örnek olarak, yüksek mahkemece verilmiş bir karar varken, aykırılık teşkil eden konu hakkında ulaşılan sonuçlardan sapmayı gerektirecek hususların da objektif bir bakış açısıyla açıklanması gerekmektedir. Şayet sübjektif olarak dava konuları hakkındaki farklı olgularla ilgili değerlendirme yapmayı gerektirecek hususlar var ise, bu durum mevcut içtihattan farklı bir konu niteliği taşıyacaktır.

Sevim ÖZAYBI

Sancakdar (2016: 75) ise, içtihat aykırılıklarının hukuki güvenlik ilkesini zedeleyebileceğini, bu konuda, 2576 sayılı Kanun'da yer alan 3/C'deki yöntemin işlerliği değerlendirildikten sonra, şayet istenilen başarıya ulaşılmaz ise, Danıştaydan “*yargısal görüş*” isteme imkânının geliştirilebileceğini değerlendirmiştir. Ayrıca aynı maddenin devamındaki düzenlemeler doğrultusunda, konunun içtihadın birleştirilmesini gündeme getireceğini, bundan sonra birleştirilen içtihada göre yargılamanın yenilenmesi noktasındaki yasal düzenleme ile ilgili istinaf dairesinin, konuyu bu yönde tekrar ele alması gerektiğini vurgulamaktadır.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında, kanunla belli aşamada kesinleşmiş kararlar arasında birbirine zıt ve çelişkili kararların varlığı hâlinde içtihat aykırılıkları sorununun gündeme geleceği öngörülmüş, bu problemin giderilmesi için bir denge kurulması gerektiği belirtilmektedir. Bu dengenin, hukukun dinamizmini bozmadan, değişen koşullar ve somut olayların gereği gibi karşılanarak sağlanması, verilen kararlarda önceki içtihattan neden dönüldüğünün gerekçeyle açıklanması ve nihai olarak yüksek mahkemelerin içtihat birliğini sağlama konusunda öncelikli yetkisi ile geliştirilebilecek hukuki ve yargısal düzenlemeler ile sağlanabileceği anlaşılmaktadır.

İstinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesi ile birlikte Bölge İdare Mahkemeleri tarafından verilen kesin nitelikli kararlar arasında oluşan içtihat aykırılıklarına yönelik yargı organlarınca yapılan toplantılar aracılığıyla Danıştay ve istinaf mahkemeleri arasındaki iletişimin sağlanması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte yapılan değerlendirmeler ile söz konusu içtihat aykırılıklarına yönelik düzenlemelerin işlevselliğini artırmaya dair çalışmalar devam etmektedir.

Nitekim Danıştay Başkanı Sn. Zeki Yiğit'in, Bölge İdare Mahkemeleri İçtihat ve Değerlendirme Toplantısı (Danıştay İçtihat, Raporlama ve İstatistik Birimi [DİRİB], 2023) sunuş konuşmasında; “İctihadın,

soyut hukuk kurallarının somut olaylara tatbiki suretiyle yapılan muhakeme sonucunda ortaya çıktığı ve özü itibarıyla bir yorum olduğu düşünüldüğünde, yargı içinde içtihat farklılıklarının oluşması da olağan bir durumdur. Ancak içtihatlarda sürekli farklılık oluşması ve bunu giderecek hukuki müesseselerin olmaması veya var olan müesseselerin işletilmemesi, yargı kararlarının tarafları ve yargı kararının hukuki sonuçlarından etkilenecek diğer kişilerin hukuki güvenliğini zedelemekte, ayrıca hukuk düzeni açısından belirsizliğe yol açmaktadır. İchtihat aykırılıklarına karşı geliştirilen yöntemleri ‘önleyici’ ve ‘giderici’ yöntemler olarak ikiye ayırabiliriz. Önleyici yöntemler; içtihat aykırılıklarının ortaya çıkmasını engelleme amacı güderken, giderici yöntemler; aykırılığın doğmasından sonra ortadan kaldırılması amacını gütmektedir.” (S. 9-10) değerlendirmeleriyle içtihat birliğini sağlamaya yönelik müesseselerin önemini ortaya koymaktadır.

İchtihat aykırılıklarının hukuki güvenlik ilkesini zedeleyeceği öngörülmekle birlikte, oluşan yorum farklılıklarının hukukun gelişimine de hizmet edeceği değerlendirilmektedir. İchtihat aykırılıklarının önlenmesinde asıl amacın hukuk birliğinin sağlanması ve bu durumun doğal sonucu olarak yargıya güveni sağlamak olduğu vurgulanmaktadır.

Ek olarak, aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi yolunun, oluşan içtihat aykırılıkları açısından hem önleyici bir mekanizma rolünün olduğu hem de giderici bir mekanizma rolünün olduğu söylenebilir. Dolayısıyla aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesine dair verilmiş bir karar, sonraki uyuşmazlıklarda yol gösterici niteliği ile oluşabilecek içtihat aykırılıklarını baskın olarak önleme görevi üstlenirken, hâlihazırda benzer olaylarla ilgili birleştirilen içtihatların sonraki uyuşmazlıklar hakkında uygulanması hâlinde giderici bir mekanizma olduğu kanaatindeyiz.

Sevim ÖZAYBI

Ülkemizdeki düzenlemelerde, Bölge İdare Mahkemeleri'nce verilen kesin nitelikli kararlar batıl hâle getirilmeden, içtihat aykırılıklarının temel nedeni olan, mahkemeler arasındaki yorum farklılıklarını birtakım ilkesel sonuçlara bağlayarak, sonraki uyuşmazlıklarda ortak kanaate ulaşma yönteminin benimsendiği görülmektedir.

B. Bölge İdare Mahkemeleri Kararları Arasında Oluşan İctihat Aykırılıklarının Temel Hak ve Hürriyetler Özelinde Değerlendirilmesi

Hukuk devleti ilkesi, bir ülkede yerleşmiş hukuk sisteminin bağlayıcılığını, birey ve devlet ayırt etmeksizin uygulayan ve yönetilenlerle yönetenlerin hukuki güvenliğini sağlayan bir ilkedir. Hukuki güvenlik ilkesinden söz edebilmenin ön şartı temel hak ve hürriyetleri koruma altına alan hukuki düzenlemelerin varlığıdır. Bu itibarla bir temel hak olan ve Anayasa'ya göre kabul edilmiş adil yargılanma hakkının korunması, hukuk devletinin amacına hizmet etmektedir (Özkan, 1995: 11).

Hukuk sistemimizde adil yargılanma hakkı, AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları ile yasal düzenlemelerin içeriğine yerleştirilmiş birtakım alt normları da barındırır. Bunlardan bir tanesi olan hukuki güvenlik ilkesi, mahkemelerin aynı durumda olanlar hakkında verdiği kararlar bakımından öngörülebilir davranmalarını, yargıya güveni zedeleyecek farklı kararlar verilmesinin önüne geçmeyi amaçlar (Aslan, 2024: 309).

Ülkemizde istinaf kanun yolunun faaliyete geçmesiyle birlikte, yargılamanın makul sürede çözüme kavuşması, daha kıdemli hâkimlerin uyuşmazlık konusunu tekrar incelemesi, yerinde ve adil kararların verilmesi bakımından hak arama hürriyetini daha etkili bir hâle getirerek, adil yargılanma hakkına hizmet etmektedir (Özel, 2020:

58). Öte yandan, istinaf kanun yolunun adil yargılanma hakkı kapsamında mutlak bir zorunluluk olmadığı da belirtilmektedir (Pekcanıtez, 2019: 135). Adil yargılanma kapsamında, kanun koyucunun yargılama sürecine yönelik bir derece oluşturma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak iç hukukta ilk derece mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı itiraz, istinaf veya temyiz kanun yolu gibi bir imkân tanınmış ise üst mahkemeye başvurma, taraflar bakımından mahkemeye erişim hakkı kapsamında bir zorunluluk hâline gelmekte ve adil yargılanma kapsamında kalmaktadır².

İstinaf kanun yolunun yüksek mahkemelerin iş yoğunluğunu azaltma görevi olmakla birlikte asıl amacı bu değildir. İstinaf mahkemeleri, ilk derece mahkemelerinin verdiği nihai kararları, davanın tüm yönleriyle inceleyerek tarafların hukuki tatminlerini sağlama işlevini de amaç edinmektedir. Bu nedenle istinaf yargısı, hukuki güvenlik ilkesiyle doğrudan ilgilidir (Sezginer, 2018: 120-121).

İçtihat aykırılıklarını giderme usullerinden biri de Anayasa Mahkemesi (AYM) veya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından yapılan denetimdir (Özkan, 2023: 1). Bu itibarla, istinaf mahkemeleri tarafından verilen, aykırılık olduğu ileri sürülen kesin nitelikli kararlara, öncelikli olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılarak, hukuki çare sunulabildiği gibi, ilgili konularda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) ilgili maddelerinin ihlali iddiasıyla, AİHM'ye de başvuru yapılabilmektedir.

AİHM ve AYM tarafından çelişkili kararların varlığı, adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmektedir (Özkaya, 2016: 75). Adil yargılanma hakkı, yargılama sürecine yönelik bir kavramdır. Yargılama sürecinde izlenen yolun hakkaniyete uygun olarak işletilmesi,

² Anayasa Mahkemesi, 20.03.2014 Tarih ve E.2013/500 Sayılı Karar § 12. <https://www.anayasa.gov.tr/tr>, (Erişim Tarihi: 15.07.2024).

Sevim ÖZAYBI

sürecin sonunda verilen kararların geçerliliği hususunda önemli bir etkiye sahiptir. Bu yönüyle, önceki kararlardan farklı kararların verilmesinin yargı makamlarının takdir yetkisinde olduğu açık ise de, bu farklılığı gerektirecek olguların makul ve anlaşılabilir şekilde gerekçelendirilmesi adil yargılanma hakkı kapsamındadır (Yılmazoğlu, 2019: 552). Aksi yöndeki uygulamalar, kararların muhatabı olan kişilerin, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkesi yönünden hak ihlallerine ve yargı kararlarına güven konusunda tatmin edici olmayan sonuçlara yol açabilmektedir (Yılmazoğlu, 2019: 553).

AIHM, aykırılık oluşturan yargı kararlarının, yargıya güvenin zedelenmesi sonucunu doğurması için bazı koşulların gerçekleşmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Bu itibarla, iki uyuşmazlık hakkında, farklı olguların varlığı hâlinde verilen aykırı kararları, doğrudan içtihat aykırılığı olarak değerlendirmemektedir. Hatta yerel etkilerden dolayı da farklı kararlar verilebilmesini, hukukun doğal gelişimi içerisinde kabul etmektedir³. Çelişkili kararların, mahkemelerin yargılama yaparken yorum yapma gayretiyle oluşabileceği ve tek başına Sözleşme'nin ihlali sonucunu doğurmayacağını değerlendirmiştir⁴.

AIHM, içtihat niteliği taşıyan olayların bireyler açısından kazanılmış hak teşkil etmeyeceğini, yerleşmiş içtihatların zamanla değişim hâlinde olmasının tek başına kötü bir yargı sistemi olmayacağını değerlendirmektedir (Güzel, 2023: 2022). Ancak içtihat aykırılıklarının Yüksek Mahkeme tarafından birleştirilerek, işlevsel bir özellikle hukuki güvenlik ilkesinin korunması gerektiği belirtilmektedir (Güzel, 2023: 2023).

³ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 27.05.2010 Tarih ve B.No.13279/05 Sayılı Nejd et ve Peri han Şahin - Türkiye Davası Kararı, <https://hudoc.echr.coe.int>

⁴ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 27.05.2010 Tarih ve B.No.13279/05 Sayılı Nejd et ve Peri han Şahin - Türkiye Davası Kararı, §53-57, <https://hudoc.echr.coe.int>

Nitekim AYM tarafından, makul bir gerekçe ortaya konulmadan yerleşik içtihadı aykırı olarak karar verilmesinin, Anayasa'nın 36'ncı maddesi ile koruma altına alınan adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğuracağına ilişkin kararı ile de Türk hukuk sisteminde yüksek mahkeme kararlarının bağlayıcılığı ve hukuk birliğine katkısını ortaya koymaktadır.⁵

Aynı veya benzer davalarda verilen aykırı kararların, hukuki belirlilik ilkesini ihlal etmesinde bazı ölçütler kabul edilmiştir. Buna göre; çelişkili kararların önüne geçmek adına, iç hukukta önleyici bir mekanizmanın bulunup bulunmadığı ve bu mekanizmanın uygulanabilirliğinin önemli olduğu, aynı zamanda içtihat aykırılıklarının, "*derin ve süreklilik*" arz edip etmediğinin tespit edilmesi gereklidir.⁶ Anayasa mahkemesi de somut olaya göre, çelişkili ve farklı kararlar verilmesinin hukuki belirsizliğe yol açabileceği ve kişiler bakımından ön-görülemez olduğunu değerlendirmiştir⁷.

Yukarıda belirtilen içtihat aykırılıklarına yönelik değerlendirmeler, istinaf mahkemelerince verilen kesin kararlar bakımından da geçerlidir. İstinaf incelemesinden geçerek kesinleşen kararlar, maddi olaya ilişkin değerlendirmeleri de içermektedir. Bu durumda, bölgesel ve/veya daireler arasında oluşan yorum farklılıklarının, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesini ihlal edip etmeyeceği, somut olayın özelliklerine göre yukarıda zikredilen koşullarla değerlendirilmekle beraber, hukukumuzda 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin dördüncü

⁵ Anayasa Mahkemesi, 22.01.2019 Tarih ve B.No.2015/17453 Sayılı Karar. <https://www.anayasa.gov.tr/tr>, (Erişim Tarihi: 26.07.2024).

⁶ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 02.07.2009 Tarih ve B.No.23530/02 Sayılı Lordan Lordanov ve Diğerleri Kararı, §49 <https://hudoc.echr.coe.int/>, (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

⁷ Anayasa Mahkemesi, 17.05.2018 Tarih ve E.2016/13021 Sayılı Karar, §14. <https://www.anayasa.gov.tr/tr>, (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Sevim ÖZAYBI

fıkrasının (c) bendinde düzenlenen “Aykırılığın Giderilmesi Müessesesi” ile AİHM tarafından belirlenen önleyici mekanizma ölçütüne uygunluk amaçlanmaktadır.

Hukukun üstünlüğü ilkesi uyarınca devlet, ülkenin farklı yerlerinde ya da aynı yerlerinde farklı merciler tarafından benzer olaylarla ilgili hukuk kuralının farklı yorumlanması ve birbirinden tamamen zıt ve çelişkili kararlar verilmesi nedeniyle, yargıya güveni zedelenmiş kişilerin hukuki tatminini sağlayacak bir mekanizmanın oluşturulması ve etkinliği konusunda yükümlülük altındadır (Yılmaz, 2021: 1551).

Yüksek mahkemelerin en önemli fonksiyonlarından biri de içtihat mahkemesi görevini etkin bir hâle getirerek içtihatların, tüm ülke çapında aynı şekilde uygulanmasını sağlamaktır. Bu şekilde yüksek mahkemeler, içtihat birliğinin sağlanmasına yönelik mekanizmaların oluşturulduğu ve bu mekanizmaların işlevselliğinin artırılması konusunda yetkili merciidir (Yılmaz, 2021: 1544).

Bu şekilde düzenlenen mekanizmaların etkin bir işleyişe sahip olduğunun da yüksek mahkemelerce denetlenmesi gerekmektedir (Yılmazoğlu, 2019: 607). Bu nedenle, ülkemiz idari yargı düzeninde, aykırılığın giderilmesi yetkisi ile birlikte bu mekanizmanın işlevselliği ve içtihat aykırılıklarını giderici fonksiyonunun geliştirilmesi Danıştayın görevindedir.

II. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNCE VERİLEN AYKIRI KARARLARA ÇÖZÜM MEKANİZMASI OLARAK “AYKIRILIĞIN/UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ MÜESSESESİ”

2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (c) bendinde, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun görevleri arasında; “Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık

veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay'dan bu konuda karar verilmesini istemek." sayılmıştır. Aynı maddenin beşinci fıkrasında; *"Dördüncü fıkranın (c) bendine göre yapılacak istemler, konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna iletilir. İlgili dava daireleri kurulunca üç ay içinde karar verilir. Aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir."* hükmü yer almaktadır.

Anılan maddenin gerekçesinde; söz konusu düzenlemenin, benzer veya aynı olaylar hakkında istinaf dairelerinin verdiği kararlar arasındaki çelişkiyi gidermek olduğu ve bu tür kararların Danıştay Başkanlığına gönderilmesinin amaçlandığı görülmektedir. 7188 sayılı Kanun ile 2576 sayılı Kanun 3/C-4'te yapılan değişiklik gerekçesinde ise; Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulunun çalışma usulünün sürekli toplanmaya izin vermemesi ve bir süre öngörülmemesi nedenlerine dayanarak, bu amaçla Danıştaydan aykırılığın giderilmesini, İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları aracılığıyla karara bağlanmasını sağlamak olduğu belirtilmiştir.

A. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi Yoluna Başvuru Usulü

1. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi İstenen Kararların Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu Tarafından Resen Danıştaya Gönderilmesi

2576 sayılı Kanun'a göre aykırılığın giderilmesini istemeye yetkili mercii "Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu" dur. Öncelikli olarak, aykırılığın giderilmesi istenen kararların, Başkanlar Kurulu'nun gündemine alınması gerekmektedir. Başkanlar Kurulu, söz

Sevim ÖZAYBI

konusu kararları tespit ederek, resen gündemine alabilmektedir (Bilgin, 2021a: 656).

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesine göre, Bölge İdare Mahkemesi dairelerince verilen kesin kararlar ile farklı bölge idare mahkemeleri tarafından verilen kesin nitelikli kararlar arasında aykırılık bulunması hâlinde başvurular kural olarak iki şekilde gerçekleştirilir. Birincisi, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından aykırılığın giderilmesi istenen kararları kendiliğinden gündemine alarak doğrudan Danıştaya göndermesi, ikincisi Bölge İdare Mahkemesi Dava Dairelerinin veya istinaf kanun yoluna başvurma hakkı bulunan kişilerin, dolaylı olarak aykırılığın giderilmesi istenen kararları, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu aracılığıyla Danıştaya göndermesi için bir talepte bulunmalarıdır. Aynı zamanda kanunda düzenlenmese de, istinaf kanun yoluna başvurma hakkı bulunan kişiler tarafından, Danıştay İdari Dava Daireleri veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna doğrudan talep ile başvurular yapıldığı da görülmektedir (DİRİB, 2023:21).

2. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi İstenen Kararların Gerekçeli Bir Talep Üzerine Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu Tarafından Danıştaya Gönderilmesi

a. İstinaf Dairelerince ve/veya İstinaf Kanun Yoluna Başvurma Hakkı Bulunan Kişilerce Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna Talepte Bulunulması

2576 sayılı Kanun'da yer alan düzenlemeye göre Başkanlar Kurulu, başvuruların uygunluğunu denetlemektedir. Yukarıda izah edildiği üzere Başkanlar Kurulu, doğrudan kendileri harekete geçebilecekleri gibi, istinaf dairelerince veya istinaf kanun yoluna başvurma hakkı bulunan kişilerce yapılan bir talep ile aykırılık olduğu iddia edilen kararları gündemlerine alabilmektedirler. Anılan başvuruların, Başkanlar Kurulu tarafından gündeme alınması hâlinde, Danıştay

Dava Daireleri Kuruluna gönderilip gönderilmeyeceğine Başkanlar Kurulu tarafından karar verilmektedir (DİRİB, 2023:21).

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinde yer alan düzenleme doğrultusunda Bölge İdare Mahkemesi Dava Dairelerinin, çelişkili kararlar arasında aykırılık/uyuşmazlığın bulunduğu kanaat getirdiği takdirde, Başkanlar Kuruluna başvuru yapabilecekleri belirtilmiş ise de bu başvurunun ne şekilde yapılacağı düzenlenmemiştir. Dava dairelerinin aykırılık/uyuşmazlık tespitlerine yönelik başvuru yetkisinin, 2576 sayılı Kanun'un 3/B maddesinin 1. fıkrası⁸ gereğince, daire başkanlarında olduğu değerlendirilmektedir.

Uygulamada, 2576 sayılı Kanun'un 3/C hükmünde yer alan “*bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında*” ifadesi; farklı yargı çevresindeki farklı istinaf dairelerinin veya aynı bölge idare mahkemesindeki farklı istinaf dairelerinin verdiği kesin kararlar olarak yorumlanmaktadır. Bölge İdare Mahkemesi istinaf dairesinin, kendi kararları arasında çelişki bulunduğu takdirde aykırılığın giderilmesi yoluna başvuramayacağı kabul edilmektedir. Ancak kanunda yer alan düzenlemede, aynı bölge idare mahkemesi dava dairesinin kesin kararları arasında da çelişki bulunduğu takdirde aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi yoluna başvurulabileceğinin anlaşıldığı ve bu hususta, aynı istinaf dairesinin aykırılık teşkil eden kararlarında, aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi yoluna başvuru imkânının olmamasının kanunun kapsamını daraltmak olduğu değerlendirilmektedir (Çınarlı vd., 2020: 9-10).

Kanaatimizce her ne kadar aynı dairelerdeki üye ve/veya başkanların değişmesi hâlinde, içtihat aykırılığı sorununun olabileceği değerlendirilse de aykırılığın derin ve süreklilik arz etmesi gerekliliği

⁸ 2576 sayılı Kanun 3/B maddesi 1. fıkrası “a) Mahkemeyi temsil etmek.”
“g) Dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için başkanlar kuruluna başvurmak.”

Sevim ÖZAYBI

hususu değerlendirildiğinde, bu konuda karar yazım tekniği ile oluşabilecek aykırılığı gidermenin yine aynı dairenin sorumluluğunda olduğu söylenebilir.

İstinaf yoluna başvurma hakkı bulunanlar ise, aykırılığın giderilmesi istenen kararların taraflarıdır. Bu konuda ise, istinaf yoluna başvuru hakkının, geniş bir başvuru alanı bulup bulmadığı değerlendirilebilir. Uygulamada daha çok, aykırılık/uyuşmazlık giderilme istemleri, aleyhe karar veren Bölge İdare Mahkemelerine yapılmakta ise de lehine karar veren Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulundan talep edilebilmektedir (DİRİB, 2023: 21).

Yasal düzenlemeye göre istinaf kanun yoluna başvuru hakkı olan kişiler, çelişkili kararlar olması hâlinde, yalnızca kesinleşmiş kararlar arasında aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi isteminde bulunabilmektedir. Bu hususta, istinaf incelemesi devam eden uyuşmazlıklarda istinaf kanun yoluna başvurma hakkı bulunanların, önceden aykırılık/uyuşmazlık ortaya çıkmış kararlar nedeniyle aykırılığın giderilmesi yoluna başvurabilmelerini sağlayan bir düzenleme bulunmamaktadır. Önceden aykırılık/uyuşmazlık teşkil eden olaylarla benzer olay şartını taşıyan dava konularında, muhtemel bir aykırılığın oluşması hâlini ortadan kaldırmak isteyen kişilerin de bu hukuki tereddütü ortadan kaldırmak isteyebileceği, bu nedenle konuyla ilgili hukuki düzenleme yapılması gerektiği, böyle bir usulün hukuk birliği amacına yönelik hizmetin gerçekleştirilmesinde daha etkili olabileceği değerlendirilmektedir. (Çınarlı vd., 2020: 8).

Konuyla ilgili Samsun Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, Samsun ve Erzurum Bölge İdare Mahkemelerindeki benzer olay şartını taşıyan iki uyuşmazlık hakkında aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapılmıştır. Dava konusu olaylarla ilgili Samsun Bölge İdare Mahkemesi İlgili Dava Dairesi tarafından ilk derece mahkemesi kararını kaldırma ve ilgili mahkemeye gönderme kararı ver-

diğinin görüldüğü, dava konusu uyuşmazlıkla ilgili ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın da tekrar istinaf incelemesine konu edilmek suretiyle Samsun Bölge İdare Mahkemesi İlgili Dava Dairesi kayıtlarında derdest ve açık olduğunun anlaşılması üzerine Danıştay İDDK, “2576 sayılı Kanun’un 3/C hükmündeki ‘kesin nitelikteki kararlar arasında’ ibaresi dikkate alındığında, aykırılığın giderilmesi isteminde bulunulan dosyalarda kesin nitelikte karar verilmiş olması gerektiği, zira derdest dosyalar yönünden bölge idare mahkemesi dairesinin farklı karar vermesinin her zaman için mümkün olduğu, böyle bir başvurunun kabulünün dolaylı olarak o davanın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca çözümlenmesi anlamına geleceği, dolayısıyla aykırılığın giderilmesi isteminin reddi gerektiği” değerlendirmelerine yer vererek aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar vermiştir⁹.

b. Başvurunun Gerekçeli Olması

2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin dördüncü fıkrasında; “resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine” ifadelerine yer verilerek, aykırılığın giderilmesi istenen koşulların neden ve hangi yönde giderilmesine ilişkin hususların, şüpheyi yer vermeyecek şekilde gerekçelendirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından, “Aykırılığın giderilmesi isteminde bulunan, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun, 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesindeki koşulların varlığını açık ve hiçbir şüpheyi yer bırakmayacak şekilde ortaya koyması ve bu hususu Danıştaya gönderme kararına yansıtması gerekirken, başvu-

⁹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 15.06.2023 Tarih ve E.2023/25, K.2023/29 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

*ruya konu dosyanın bu hususlara riayet edilmeksizin Danıştay'a gönderildiği anlaşılan kararların, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'na gönderilmesine” karar verilmiştir.*¹⁰

Aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapabilecek kişilerin, aykırılığın giderilmesi gereken hususları gerekçeli olarak talep etmeleri gerekmektedir. Gerekçede, karar numaraları, karar tarihi gibi bilgilerin de yer alması gerek olmakla birlikte, söz konusu taleplerin değerlendirilmesinde Başkanlar Kuruluna bir takdir yetkisi tanınmaktadır (Bilgin, 2021a: 658). Gerekçede aykırılık olduğu iddia edilen kararların ne olduğunun belirtilmesi ve hangi karar doğrultusunda birleştirilmesi gerektiğinin belirtilmesi gereklidir.

c. İstemin Başkanlar Kurulunca Uygun Bulunması

Başkanlar Kurulu, gerekçeli talep üzerine istemi uygun bulması hâlinde Danıştay Dava Dairelerine gönderme ya da aksi hâlde başvuruları göndermeme kararı vermektedir. Bu konuda, herhangi bir kanun yolu öngörülmediğinden, Danıştay tarafından, uygun bulunmama şeklinde tanımlanabilecek kararların yeniden incelenmesi gibi bir durum söz konusu olmayacaktır (DİRİB, 2023: 20).

Bu hâliyle Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun uygun bulmayarak Danıştaya göndermediği kararlarının kesin olduğu söylenebilir. Ancak uygun bulunmama kararlarına ilişkin, tekrar başvuru yapabilmelerinin ya da başvuruyu reddeden Bölge İdare Mahkemesi dışında, lehe karar veren Bölge İdare Mahkemesine yeniden başvurabilmelerinde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

¹⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 25.10.2021 Tarih ve E.2021/47, K.2021/33 Sayılı Karar.

3. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi Yoluna Yapılacak Başvuruda Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun Kendi Görüşünün Yer Alması

2576 sayılı Kanun 3/C maddesindeki düzenlemeye göre, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu’nun önüne gelen aykırılık iddialarını uygun bulduğu takdirde, kendi görüşüne de yer vererek Danıştay’a göndermesi gerekmektedir. Başkanlar Kurulunun, resen ya da talep üzerine başvuru yapılması ayırt edilmeksizin kendi görüşünün yer almaması usul eksikliği olarak değerlendirilmektedir (DİRİB, 2023:20).

Bu kapsamda, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu “*Aykırılığın hangi karar doğrultusunda giderilmesi gerektiği konusunda herhangi bir hukukî görüşe yer verilmediği anlaşıldığı*” değerlendirmelerine yer vererek anılan başvuruları Başkanlar Kuruluna gönderme kararı almaktadır. Ancak oy çokluğu ile verilen bu kararın, karşı oy gerekçesinde, dosyayı geri göndermeden ara kararla görüşün talep edilmesi ile problemin giderilerek davanın incelenmesine engel teşkil etmeyeceği vurgulanmıştır¹¹.

Öncelikle Başkanlar Kurulu, aykırılık teşkil eden konunun hangi karar doğrultusunda birleştirilmesi gerektiğine ilişkin bir değerlendirme yapmaktadır. Bu şekilde, Danıştayın önüne gelen konuda bu görüşle bağlı olup olmayacağı konusunda farklı kabuller mevcuttur. Danıştay İDDK’nın, aykırılığın giderilmesi yolunu temyiz mercii fonksiyonuna bürünmeden, kesinleşmiş kararların geçerliliğini ortadan kaldırmayan bir müessese olarak nitelendirdiği ve söz konusu görüşlerde ifade edilen Bölge İdare Mahkemesi kararlarından biri doğrultusunda karar vermekteydi. Ancak bu noktada, Danıştayın içtihat

¹¹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 09.06.2020 Tarih ve E.2020/64, K.2020/92 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

mahkemesi rolü ve hukuki güvenlik ilkesi gereği içtihat aykırılıklarının denetim mercii olduğu değerlendirildiğinde, görüşle bağlı olmadan karar verebileceğini, bu konuda takdir yetkisinin bulunduğunu söyleyebiliriz. Nitekim Vergi Dava Daireleri Kurulunun (VDDK) konuyla ilgili, Başkanlar Kurulu görüşünden ayrıldığı kararları bulunmaktadır.

Bu hususta Danıştay İDDK'nın güncel kararlarında, karar şablonlarında değişikliğe gidildiği de görülmektedir. Örnek bir kararda, "Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkalar Kurulu tarafından Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği" görüşüyle gönderdiği uyuşmazlıklarda, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı nedeniyle davanın reddine karar vermiştir. Danıştay İDDK ise, karara ilişkin davanın reddi sonucuna varan bir karar verse de sonuç kısmında aykırılık teşkil eden konuyu açıklayarak bir sonuca vardırıldığını görmekteyiz¹².

Danıştay İDDK'ya yapılan başka bir başvuruda, uygun görüşün oy çokluğuyla verildiği tespitlerine yer verilerek, başvuruda karar ekinde muhalefet şerhi bulunmayan kararların da eklenerek gönderilmesi gerektiğine karar vermiştir¹³.

Erzurum Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nun Erzurum ve Konya Bölge İdare Mahkemesi kararları arasında aykırılığın giderilmesi istemiyle, *"aykırılığın, hakkında adli ya da idari soruşturma açılan ve soruşturması henüz sonuçlanmayan davacının soruşturmaya konu olan fiil ve hâllerinin yer değişikliğini gerektirecek ölçüde/ağırlıkta ve kurumun çalışma düzenini ve huzurunu bozacak nitelikte olup*

¹² Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 25.09.2024 Tarih ve E.2024/51, K.2024/36 Sayılı Karar.

¹³ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 19.10.2020 Tarih ve E.2020/159, K.2020/156 Sayılı Karar.

olmadığı, atama işleminin kamu hizmetinin yürütülmesi açısından zorunlu bir gereklilik taşıyıp taşımadığı, kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olup olmadığı yönlerinden bir değerlendirme yapılmak suretiyle karar verilmesi yolundaki, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği görüşüyle” gönderdiği uyuşmazlıklarda; Danıştay İDDK tarafından, yukarıdaki değerlendirmelerin varlığının somut olaya göre değerlendirilmesi gerektiği ve belli ilke ve esasa bağlamanın mümkün olmadığını değerlendirerek, söz konusu görüşten farklı bir değerlendirme yaptığı da görülmektedir¹⁴.

B. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi Yoluna Başvuru Koşulları

1. Benzer Olayların Olması (Tipiklik Şartının Gerçekleşmesi)

Aykırılığın giderilmesi müessesesine başvuru aşamasında, olayların benzer olup olmadığı konusunda karar verme yetkisi, ilk olarak Başkanlar Kurulu’nda olsa da Danıştay İdari/Vergi Dava Daireleri tarafından da ilgili konuda gerekli nitelendirmenin yapılması gerekmektedir (DİRİB, 2023: 18).

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (DİDDK), konusu ve sebebi aynı olan, aynı hukuki değerlendirmeye tabi tutulan maddi olayların benzer olduğunu, bu yönüyle de söz konusu uyuşmazlıklar hakkında verilen kesin nitelikli kararlar arasında aykırılık bulunabileceğini değerlendirmektedir¹⁵.

¹⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 14.10.2024 Tarih ve E.2024/15, K.2024/47 Sayılı Karar.

¹⁵ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.06.2022 Tarih ve E.2022/29, K.2022/25 Sayılı Karar. (Aksi belirtilmedikçe Danıştay kararları, Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) Bilişim Sistemi Karar Arama sisteminden temin edilmiştir.).

Sevim ÖZAYBI

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun (DVDDK), benzer olay kavramına yaklaşımı *“hukuki belirlilik sağlanmak istenen uyuşmazlıklar yönünden hem maddi olayların hem de maddi olaylara uygulanacak hukuk kuralları ve bunların ortaya çıkardığı hukuki sonuçların aynı veya benzer nitelikte olması”*¹⁶ şeklindedir. Bu şekliyle DİDDK ile paralel bir değerlendirme yapıldığı söylenebilir.

İlk olarak, konusu ve sebebi aynı olan uyuşmazlıklarda, benzer olay kavramıyla ilgili koşulların tespiti önem arz etmektedir. Örnek olayda; Gençlik ve Spor İl Müdürü olarak yeniden atanan davacıların, araştırmacı kadrosuna atanmaları üzerine, aynı mevzuat hükümleri doğrultusunda uzman kadrolara atanma taleplerinin zımnen reddine ilişkin davalarda, başvurulardan birinin dava açma süresi geçtikten sonra yapıldığı ve İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) 10. maddesi kapsamında kalan bir atanma talebi mahiyetinde olduğu, diğer başvurunun ise, dava açma süresinde yapıldığı ancak İYUK 11. madde kapsamında idari işlemin değiştirilmesi mahiyetinde bir başvuru olduğu gerekçesiyle, DİDDK tarafından, bahsi geçen uyuşmazlıklarda dava konularının farklı olduğu kanaatine ulaşılarak, anılan kararlar arasında aykırılığın bulunmadığı ve olayların benzer olmadığı sonucuna varılmıştır¹⁷.

Başka bir DİDDK kararında; hemşire veya sağlık teknisyeni olarak görev yapan davacıların, eş durumu mazeretleriyle atanma istemlerinin kadro yetersizliği nedeniyle reddedilmesi işlemlerini konu edinen uyuşmazlıklarda, idarenin atama işlemlerindeki takdir yetkisinin dairelerce farklı değerlendirilmesi nedeniyle aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapılmıştır. Olaylarda, her davacı açısından ayrı

¹⁶ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 05.10.2022 Tarih ve E.2022/5, K.2022/9 Sayılı Karar.

¹⁷ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.02.2022 Tarih ve E.2021/54, K.2022/9 Sayılı Karar.

değerlendirme yapıldığı ve her bir dava dosyasındaki olgular, dayanaklar ve gerekçeler birbirinden farklı olduğundan, söz konusu uyuşmazlıkların, belirli bir ilke ve esasa bağlanmasına olanak bulunmadığına oy çokluğu ile karar verilmiştir. Karşı oy gerekçesinde ise; idarenin takdir yetkisinin hukuka ve mevzuata uygun kullanılıp kullanılmadığı konusunda içtihat aykırılığının giderilmesi gerektiği, aksi hâlde Kanun'da öngörülen amacın gerçekleşmesine, hukuki güvenliğin ve istikrarın sağlanması konusunda engel oluşturabileceği değerlendirilmiştir¹⁸.

Benzer olay şartıyla ilgili ikinci durum ise, konusu ve sebebi farklı olan ancak aynı hukuki irdelemeye tabi tutulan uyuşmazlıklarda aykırılık olup olmayacağı hususudur. Bu itibarla, farklı yargı çevrelerinde, 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen parasal sınırın altında bir değerle açılan ve nihai karar verilmeye kadar miktar artırımında bulunulmayan uyuşmazlıklar hakkında, kanun yolu değerlendirilmesi bakımından farklı hukuki yorumlar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, söz konusu kararların bir kısmında, bazı yargı çevrelerinde bulunan idare mahkemeleri tarafından (miktar artırımında bulunulmamış olsa dahi) istinaf yolu açık olarak kararlar verildiği ve bu kararlara karşı istinaf başvuruları, bağlı oldukları Bölge İdare Mahkemelerince incelendiği görülmektedir. Farklı yargı çevrelerindeki idare mahkemelerinin, anılan uyuşmazlıklar hakkında miktar artırımında bulunulmadığı nedeniyle istinaf yolu kapalı olarak karar verdiği ve bu kararlara karşı yapılan istinaf başvurularının kesin olarak, incelenmeksizin ret kararları ile sonuçlandığı görülmüştür. Bu uyuşmazlıklarda aykırılık teşkil eden konu, miktar artırım imkânı olan tarafların, bu haklarını kullanmayıp kesinlik sınırı altında

¹⁸ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 27.12.2021 Tarih ve E.2021/116, K.2022/112 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

kalarak istinaf yoluna başvurup başvuramayacağı hususudur. Danıştay İDDK, anılan uyuşmazlıkların konusu ve sebebi farklı olsa da, kanun yolu incelemesi bakımından aynı hukuki irdelemeye tabi tutulduğunu değerlendirerek, aykırılığın giderilmesi isteminin geçerli olduğunu, benzer olay şartına uygun olduğunu değerlendirmiştir¹⁹.

Özetle, benzer olay şartına ilişkin maddi olayların konu ve sebep unsuru bakımından aynı olması gerektiğinin yanı sıra, farklı olaylara ilişkin olsa dahi, kişiler üzerinde doğuracakları etkiler bakımından aynı olması nedeniyle aykırılığın giderilmesi başvuruları kabul edilmiştir. Özellikle bu durumlar, usulî konuların irdelendiği hâllerde geçerli olmaktadır.

2. Kesin Nitelikte Birden Fazla Karar Bulunması

Yargı kararlarının kesinleşmesi üç şekildedir: ilki yasama organının iradesiyle kanuni düzenlemelerle ilgili mahkeme kararının kesin olduğu kurala bağlanmış ise gerçekleşmektedir. İkinci durum ise davalı ve/veya davacının iradesiyle, ilgili kararı kanun yoluna süresi içerisinde götürmemesi hâlinde mümkün olmakta iken, üçüncü durum, kanun yolu merciinin veya dava konusu uyuşmazlığı çözen mahkemenin iradesiyle kanun yolundan geçerek kesinleşen kararlardır (Akyılmaz, 2019: 156).

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesindeki düzenlemeye göre, aykırılığın giderilmesi koşullarından biri, kesin nitelikli birden fazla karar bulunmasıdır. Kesin karar koşulu, 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca belirlenen parasal sınırın üzerindeki davalar ve aynı Kanun'un 46. maddesinde sayılmayan konulardır (DİRİB, 2023: 19).

Bu itibarla, Danıştay İDDK tarafından, biri temyiz yolu açık olarak verilen, diğeri temyiz parasal sınırın altında kalarak istinaf incelemesi

¹⁹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.03.2021 Tarih ve E.2021/6, K.2021/7 Sayılı Karar.

ile kesinleşmiş iki karar bakımından, aykırılığın giderilmesi istemiyle yapılan başvuruda, 2577 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca kesin nitelikli kararlar şartına uygun olmadığı nedeniyle "*incelenmeksizin ret*" kararları verilmektedir. Lakin ikiden fazla karar olduğu takdirde, bunlardan bir kısmının istinaf incelemesinden geçerek kesinleştiği ve bir kısmının ise temyiz kanun yolu açık olarak verildiği durumlarda, yalnızca istinaf aşamasında kesinleşen kararlar bakımından aykırılığın giderilmesi isteminin incelendiği görülmektedir (DİRİB, 2023: 19).

Nitekim içtihat aykırılıklarını denetleme rolünün Danıştayda olduğu dikkate alındığında, temyiz kanun yolunun da aykırılıkları giderici mekanizmalardan olduğu kuşkusuzdur. Aynı zamanda, davanın taraflarının temyizi mümkün kararları, süresinde kanun yoluna götürmeyerek kesinleştirmesi hâlinde, aykırılığın giderilmesi isteminde bulunamayacakları da söylenebilir.

Diğer bir başvuruda, davanın yanlış husumet ile görüldüğü gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi isteminde bulunulmuştur. Çelişkili olduğu ileri sürülen kararlardan birinin, temyiz kesinlik sınırının altında kalarak istinaf aşamasında kesinleştiği, diğerinin ise temyiz yolu açık olduğu tespit edilmiştir. Hatta söz konusu olaylar hakkında yapılan temyiz başvurusu üzerine Danıştayın ilgili dava dairesi tarafından, husumet ile ilgili değerlendirmelere yer verilerek, bozma kararı verildiği görülmektedir. Bu durumda Danıştay İDDK tarafından, aykırılığın giderilmesi talep edilen kararlardan birinin, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesi gereğince temyizi mümkün olduğu, kesin nitelikte karar koşulunu taşımadığı ve aykırılığın giderilmesine konu edilemeyeceği sonucuna varılarak, istemin incelenmeksizin reddine karar verilmiştir²⁰.

²⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 28.09.2022 Tarih ve E.2022/63, K.2022/56 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Kararda bahsi geçen husumetle ilgili sorunlar, Danıştayın ilgili dairesi tarafından çözüme kavuşturulmakta ve aykırılık teşkil eden husus ortadan kalkmaktadır. Lakin aynı olaylarla ilgili, ikiden fazla çelişkili karar olması ve bir kısmının istinaf aşamasında kesinleşerek aykırılığın giderilmesi istemine konu edilerek Danıştay Dava Daireleri Kurullarınca incelenmesi, temyiz yolu açık olan kararların da Danıştayın ilgili dava daireleri tarafından incelenmesi hâlinde, Danıştayın Dava Daireleri Kurulları ile ilgili dava daireleri arasında çelişkili kararların oluşması ihtimal dâhilindedir. Bu ihtimali örnekleyecek olursak, iki farklı istinaf dairelerinin verdiği ve geçerli parasal sınırın altında kesinleşmiş mahkeme kararlarında aykırılık/uyuşmazlık olduğu takdirde, aykırılığın giderilmesi istemiyle yapılan başvuru sonucu oluşan çelişki Danıştay Dava Daireleri Kurulu tarafından giderilecektir. Anılan kararlarla benzer olay şartını taşıyan ve geçerli parasal sınırı aşarak temyiz incelemesine konu edilen farklı istinaf kararları olması hâlinde ise olayı çözmeye ilgili Danıştay Dava Dairesi tarafından verilecek nihai bir karar olacaktır. Bu durumda maddi olaylarla ilgili hem aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi yolu işletilerek oluşan çelişki giderilecek hem de olağan kanun yolu olan temyiz incelemesi ile oluşan çelişki hakkında ayrı bir karar verilebilecektir. Bu hâlde Danıştay Dava Daireleri Kurulu ve ilgili temyiz mercii olan dava daireleri arasında da çelişkili kararlar olması ihtimali ortaya çıkabilecektir. Bunun temel nedeni ise Kurul üyelerinin, dava daireleri üyelerinden farklı oluşu ve farklı hukuki yorumlar geliştirebilecek olmasıdır.

Yukarıdaki kararlar ve değerlendirmeler ışığında, kanunda düzenlenen parasal sınırın kesinleşme ölçütü olarak kabulü, aykırılığın giderilmesi müessesesi için önem arz etmektedir. Ancak bu konuyu belirleyen 2577 sayılı Kanun'un temyiz başlıklı 46. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde düzenlenen "*Konusu yüz bin Türk lirasını aşan*

vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar” kısmı, Anayasa Mahkemesinin 26.07.2023 tarihli kararı ile iptal edilmiştir.

İptal kararının gerekçesinde; geçerli parasal sınırın yeniden değerlendirilme oranında belirlenirken, davanın hangi aşamada olduğunun dikkate alınmaması, işlem veya eylem tarihi, idareye başvuru tarihi, dava tarihi, ilk derece mahkemesi karar tarihi veya istinaf mahkemesi karar tarihi gibi seçeneklerden hangisinden itibaren belirleneceğinin düzenlenmemiş olması nedeniyle, söz konusu kuralın kanunilik şartını taşımadığı değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, Bölge İdare Mahkemesince istinaf başvurusu kabul edilerek, ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak işin esasına yönelik ilk elden verdiği kararların, temyiz kanun yoluna başvuru konusu edilememesinin, hükmün denetlenmesini talep etme hakkına aykırılık oluşturacağı, Danıştayın iş yükünün hafiflemesi amacı ile davacıların bu haklarını kullanması karşısında davacılar aleyhine, ölçüsüz bir müdahale teşkil edeceği açıklamalarına yer verilmiştir²¹.

2577 sayılı Kanun’un 46’ncı maddesinin birinci fıkrasının Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen (b) bendi 28/07/2024 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7524 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 53. maddesiyle; “*b) Konusu dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.*” şeklinde yeniden düzenlenmiş, fıkra (b) bendinden sonra gelmek üzere “*c) Konusu iki yüz yetmiş bin Türk lirasını aşp dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşmayan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında*

²¹ Anayasa Mahkemesi, 26.07.2023 Tarih ve E.2023/36, K.2023/142 Sayılı Karar. <https://www.anayasa.gov.tr/tr>, (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Sevim ÖZAYBI

açılan ve istinaf kanun yolu incelemesinde kaldırma kararı üzerine yeniden karar verilen davalar.” eklenmiştir.

Yukarıdaki düzenleme incelendiğinde, ilk olarak 2577 sayılı Kanun’un 46/b maddesinde parasal sınırı kaldıran bir düzenleme yapılmadığı, bu sınırın yükseltilmesiyle, istinaf aşamasında kesinleşen kararların daha fazla artacağını öngörmek mümkündür. Bu durumda, oluşabilecek içtihat aykırılıklarının da artacağını ve aykırılığın giderilmesi yolunun daha önemli hâle geleceğini de söylemek mümkün olacaktır.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesindeki kesinlik koşulunu özetle; *“istinaf incelemesi sonucunda verilen kararın temyizen incelenmesinin mümkün olmaması”* olarak ifade etmektedir. Ayrıca aykırı olduğu ileri sürülen kararlardan birinin hüküm kısmında kararın kesin olduğu belirtilmiş olsa dahi dava konusu edilen toplam tutarın söz konusu kararın verildiği tarihte geçerli olan temyiz sınırının üstünde olduğu belirtilerek, 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesindeki kesin karar koşulunu sağlamadığını değerlendirmiştir. Kararın azlık gerekçesinde ise; sözü edilen kararda, kararın verildiği tarih itibarıyla temyiz kanun yolu için geçerli parasal sınırın üzerinde olduğu görülmekte ise de anılan kararda, kararın kesin olduğunun belirtilmesi ve taraflarca temyiz kanun yoluna gidilmesi karşısında aykırılığın giderilmesi yolunda değerlendirmemenin kanun koyucunun içtihat birliğini sağlama amacına uygun olduğu vurgusu yapılmıştır²².

Diğer bir durum, 2577 sayılı Kanun’un 45/5 maddesi uyarınca ilk inceleme üzerine verilen kararlarla ilgili istinaf isteminin kabulü, kaldırma ve ilgili mahkemeye gönderme kararları hakkındaki tespitlerdir. Aynı maddenin devamında, söz konusu kararların kesin olduğu

²² Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 05/06/2024 Tarih ve E.2024/1, K.2024/8 Sayılı Karar.

düzenlenmiştir. İlk derece mahkemelerinin, bu kararlara ısrar etmesinin mümkün olmaması karşısında, süre ve ehliyet gibi ilk inceleme konularında, davanın reddi ile sonuçlanan kararların yeniden değerlendirilebilmesi mümkün olmamaktadır (Bilgin, 2021a: 648). Bu kararların da aykırılığın giderilmesi yolunda incelenebileceğine yönelik kararlar bulunmaktadır.

Örnek olarak, aykırılığın giderilmesine konu edilen kararlardan birinde Bölge İdare Mahkemesi Dava Dairesi, davanın süresinde açılmaması nedeniyle davanın reddine ilişkin idare mahkemesi kararını, davanın süresinde olduğunu değerlendirerek, 2577 sayılı Kanun'un 45/5 maddesi uyarınca kaldırma ve ilgili mahkemeye gönderme kararı vermiştir. Başka bir Bölge İdare Mahkemesi, davanın süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddine yönelik ilk derece mahkemesi kararını, hukuka uygun bularak istinaf isteminin reddi kararı vermiştir. Danıştay İDDK, her ne kadar uyuşmazlıkların esasına ilişkin inceleme yapılsa da her iki kararın usul yönünden kesinleştiği sonucuna vararak, aykırılığın giderilmesi istemini süre yönünden incelemiştir²³.

Aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi koşullarının oluşabilmesinin doğal sonuçlarından biri birden fazla karar olmasıdır. Bunun için ise en az iki karar bulunması gerektiği, ancak kararların sayısı bakımından bir üst sınır ise belirtilmemiştir (DİRİB, 2023: 19).

3. Kararlar Arasında Aykırılık/Uyuşmazlık Bulunması

Öğretide, aykırılığın kavramsal olarak ortaya koymanın önemli olduğu, aykırılığın tanımından “*ihtilaf, çatışma, uyuşmazlık*” olarak anlaşıldığı ve aynı olgunun küçük farklılıklarla açıklandığı değerlendirilmektedir. Bunun sebebi, bazı aykırılıkların hukuk düzeninde, doğruluğa ulaşma noktasında faydalı sonuçlar meydana getirdiği,

²³ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 19.10.2020 Tarih ve E.2020/145, K.2020/127 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

bazı aykırılıkların ise, hukuki güvenlik ilkesini zedelediği nedeniyle giderilmesi gerekli sorunlar olduğu aktarılmaktadır (Gülan, 2022: 161-162). Aynı zamanda, aykırılık kavramı, iki bölüm olmak üzere, yatay aykırılık ve dikey aykırılık olarak tanımlanmıştır. Yatay aykırılığın; istinaf aşamasında kesinleşen kararlar arasında olduğu, dikey aykırılığın ise; temyizi mümkün kararlarda olduğu yani kanun yolu işletilerek giderilebilecek aykırılıklar olduğu değerlendirilmektedir (Gülan, 2022: 163).

2576 sayılı Kanun'da aykırılık ve uyuşmazlık ibareleri birlikte yer almakta, ancak bu ibarelerin hukuki durumu hakkında bilgi verilmemektedir. Bu itibarla, kanunun amacından yola çıkarak, aykırılığın ve uyuşmazlığın ne olduğu konusu önem taşımaktadır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu aykırılık kavramını, *“hükme esas alınan ve sonuca etki eden hukuk kuralının birbirine zıt şekilde yorumlanması”* şeklinde, uyuşmazlık ifadesinin ise *“hukuk kuralına verilen anlamların tam olarak örtüşmemesi hâli”* olarak değerlendirildiği görülmektedir (DİRİB, 2023: 20).

Dava Daireleri Kurulu tarafından, 2576 sayılı Kanun uyarınca, başvuru koşullarını taşıyan uyuşmazlıklar arasında aykırılık olduğu takdirde, esas aşamasına geçilmektedir. Bu noktada, benzer olay tespiti yapılan kararlarda, ortak problem yani aykırılık/uyuşmazlık da tespit edilmektedir. Danıştay İDDK'nın, benzer olaylarda, farklı hukuki irdelemeye tabi olan konularda, aykırılık bulunmadığı sonucuna vararak, aykırılığın giderilmesi isteminin reddine ilişkin kararları mevcuttur.

Örnek uyuşmazlıkta, soruşturma esnasında, disiplin cezası tesis edilmeden önce savunma hakkı tanınması gerekliliği ve savunma hakkının hangi aşamada alınması gerektiğine yönelik farklı yorumlar nedeniyle aykırılığın giderilmesi yoluna başvuru yapılmıştır. Ancak dosyalarda yer alan bilgi ve belgelerin farklı oluşu, dolayısıyla tartışma konularının farklı olduğu gerekçesiyle aykırılık bulunmadığına karar verilmiştir. Ancak karşı oy gerekçesinde; *“Aykırılığın giderilmesi*

müessesesinden beklenen amaç, benzer olaylarda, aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılıkların giderilmesi suretiyle hukuki istikrarın sağlanmasıdır. Her dosyadaki mevcut bilgi, belge farklı olsa da, bu durum savunma hakkının kullandırılmasında izlenecek usul hakkındaki aykırılığın giderilmesi isteminin incelenmesine engel olan ve istemin reddini gerektiren bir husus değildir. Aykırılığın giderilmesine konu edilen kararlardaki farklılık, soruşturma aşamasında öngörülen savunma hakkının kullandırılma usulünün mahkemeler tarafından farklı yorumlanmasından kaynaklanmakta olup, aykırılığın giderilmesi gerekmektedir.” ifadelerine yer verilmiştir²⁴.

Karşı oyda değinildiği üzere, aykırılık konusunun temelini oluşturan husus, savunma hakkına yönelik hukuk normunun farklı yorumlanmasıdır. Aykırılığın giderilmesi müessesesinin, taraflar bakımından hüküm ve sonuç doğurmadığı dikkate alındığında, savunma hakkının hangi aşamada kullanılması gerektiğiyle sınırlı olarak, hukuk kuralındaki tereddütün giderilmesi sonucunda, maddi olaya ilişkin farklı değerlendirmelerin, anılan mahkemelerce yapılabilmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, aykırılık kavramı, hukuk kuralları yorumlanırken, olaylardaki hukuki tereddütün veya zıtlığın oluşması sonucu gerçekleşmektedir. Bu yönüyle, hukuki güvenlik ilkesini zedeleyecek aykırılıkların, Danıştay Dava Daireleri Kurulu tarafından, ayrıca değerlendirme konusu edildiği, şayet aykırılık teşkil eden konu süreklilik arz ettiği veya edeceği takdirde sorun olarak kabul edilmektedir. Bu durum, Bölge İdare Mahkemelerinin istinaf yetkisini sınırlamadan, farklı yorumların mahkemenin takdir yetkisinde olduğu konusıyla il-

²⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.06.2022 Tarih ve E.2022/35, K.2022/27 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

gilidir. İstinaf mercilerinin aykırı kararları kabul edilebilir bir gerekçeyle dayanıyorsa, sonraki uyuşmazlıklar bakımından da emsal karar teşkil edecektir. Önemli olan bu gerekçelere dayanan farklı kararların, farklı yargı mercileri tarafından da benimsenerek, benzer olaylarla ilgili birden fazla sonucun meydana gelmesi hâlidir. Bu hâlde oluşan tereddütün giderilmesi, anılan müessesenin amacına uygun düşmektedir.

4. Aykırılığın Giderilmesi İstenen Kararların Süregelen Nitelikte Olması

İçtihat aykırılıklarının, hukuki güvenlik ilkesi açısından bir sorun teşkil etmesi her durumda mümkün olmamaktadır. Nitekim AİHM tarafından içtihat aykırılıklarının hukuki güvenlik ilkesini zedelemesi için bazı ölçütler belirlendiğini ve bunlardan birinin de aykırılıkların süreklilik arz etmesi koşulu olduğu hususuna yukarıdaki değerlendirmelerde değinmiştik.

Danıştay, bölge idare mahkemelerinin verdiği kesin nitelikli kararlar arasında da söz konusu aykırılığın/uyuşmazlığın süregelen nitelikte bulunması gerekliliğini değerlendirme ölçütü olarak ele almaktadır. Güncel mevzuat değişiklikleri sonrasında yeni düzenlemeye göre karar verilerek sonraki uyuşmazlıklarda çelişkinin ortadan kalkacağı, iş bölümü değişikliği sonrasında, yetkili istinaf dairelerinin kendi kararları arasındaki çelişkiyi ortadan kaldıracabileceği yolundaki tespitleriyle, içtihat aykırılıklarının süregelen bir şekilde devam etmeyeceği değerlendirmelerine yer vermiştir²⁵.

Aykırılığın giderilmesi müessesesine konu edilen bir uyuşmazlıkta, istinaf daireleri tarafından görüş değişikliği sebebiyle aykırılığın

²⁵ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.06.2022 Tarih ve E.2022/28, K.2022/26 Sayılı; 12.07.2023 Tarih ve E.2023/29, K.2023/34 Sayılı Kararlar.

ortadan kalktığı, süreklilik arz etmediği, bu yolda istikrarın kazanıldığı gerekçesiyle aykırılık bulunmadığına karar verilmiştir.²⁶ Bu kararlar, içtihat aykırılığının, hukuki güvenlik ilkesini ihlal etmesi için çelişkili kararların olması ve bu kararların zaman içerisinde tekrar etme olasılığının bulunması, yani süregelen bir hâlde olması gerekmektedir. Hâlihazırda, aykırılığın giderilmesi başvurusu var iken, dava dairelerinden birinin, benzer uyuşmazlıklarda sonraki tarihli kararlarında görüş değiştirerek, çelişkiyi kendi iradesiyle ortadan kaldıracığı kuşkusuzdur. Zira aykırılığın giderilmesi kurumunun asıl amacı, çelişkili kararların süreklilik arz ederek, öngörülebilirlik ve hukuki güvenlik ilkesini ihlal etmesinin önüne geçmektir.

Nihai olarak, aykırılık teşkil eden konuların hukuk sisteminde yerleşik hâle gelmesi ve hukuki istikrarı zedeleyecek nitelikte süregelen olması gerekmektedir. Danıştay Dava Daireleri Kurulu bir konuda gelen uyuşmazlıklarda, aykırı kararların süregelen nitelikte olması şartını taşımayan başvurular hakkında aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar vermektedir. Bu konuyla ilgili kararların detayına aşağıda yer verilecektir²⁷.

C. Aykırılığın Giderilmesi Yoluna Başvuru Sonucu Verilebilecek Kararların Süresi ve Türleri

1. Karara Bağlama Süresi

Kanun koyucu tarafından, sadece aykırılığın giderilmesi başvurularının, Danıştay Dava Daireleri Kurullarınca karara bağlama süresi öngörülmüştür. Bu kapsamda, Dava Daireleri Kurulları önlerine gelen başvuruları 3 ay içinde karara bağlamalıdır. Sürenin durması, adli

²⁶ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 13.06.2022 Tarih ve E.2022/39, K.2022/34 Sayılı Karar.

²⁷ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.11.2022 Tarih ve E.2022/65, K.2022/69 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

tatile denk geldiği takdirde ne tür bir usul benimseneceği konuları, kanunda yer almamaktadır.

Uygulamada, bu sürenin yeterliliği noktasında bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. Sürenin, karar yazımı ve tebligat aşamalarını kapsar nitelikte yeniden düzenlenmesi gerektiğine yönelik görüşler de mevcuttur (Bilgin, 2021a: 665).

2. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Tarafından Verilen Karar Türleri

a. Aykırılığın Giderilmesi İsteminin Kabulü Kararları

Danıştay İDDK aykırılığın giderilmesine yönelik önceki yıllarda verdiği kararlarda, aykırı bölge idare mahkemesi kararlarından tarih ve sayı belirtmek suretiyle biri doğrultusunda söz konusu kararları birleştirmektedir. Bu yönüyle, aykırılığın giderilmesi konusunda İdari Dava Daireleri Kurulu, karar içeriklerinde hukuki irdeleme yaparak ilkesel değerlendirmeler yapmakta, ancak sonuç itibarıyla da başvuru konusu edilen kesin nitelikli kararlardan, uygun bulunduğu karar doğrultusunda içtihat birliği sağlamaktaydı. Güncel kararlarda İDDK'nın bu usulden farklı olarak aykırılık teşkil eden konuyu tespit ettikten sonra, bu hususta yapılacak hukuki değerlendirmeyi karar sonucunda belirttiği görülmektedir. Aşağıda verilen bazı karar örnekleri incelenecektir.

Yapılan başvuru konusu uyuşmazlıklarda; görevde yükselme yazılı ve sözlü sınavlarda başarılı olup, atamalar sırasında yalnızca sözlü sınav puanının esas alınması nedeniyle atanamayan ve bu işleme herhangi bir dava açmayan davacıların, atama işleminin dayanağını oluşturan düzenleyici işlemlerin, yargı kararı ile yürütmesinin durdurulması karşısında, kendilerine yeniden başvuru hakkı verilmesi gerektiği aykırılığın konusunu oluşturmaktadır. Yapılan değerlendirmede,

yargı kararları ile hukuka aykırılığı ortaya konulmuş düzenleyici işlemlerin yürütmesinin durdurulmasının, davacıların hukuki durumunu etkilediği ve bu kişilere yazılı ve sözlü sınavın aritmetik ortalaması esas alınarak tercihte bulunma hakkı verilmesi gerektiği, bu itibarla yeniden değerlendirme yapılarak, aykırılığın iptal kararları doğrultusunda giderilmesi gerektiğine karar verilmiştir (Bilgin, 2021b: 38-39).

Aykırılığın giderilmesi istemine konu başka bir uyuşmazlıkla, idarece gerçekleştirilen ünvan değişikliği sınavının yargı kararıyla iptal edilmesi üzerine, hukuka aykırılığı saptanan sınava dayalı atamaların, iptal kararının uygulanması amacıyla geri alındığı ve bu geri alma işleminin hukuka uygunluğunun denetimine ilişkindir. Danıştay İDDK güncel kararında, *"hukuka aykırılığı yargı yerince saptanmış ve iptaline karar verilmiş olan sınava dayalı atamaların, yargı kararının uygulanması amacıyla geri alınmasında ve personelin eski görevine iade edilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı"* şeklinde bir sonuç ile aykırılığın giderilmesi isteminin kabulüne karar vermiştir²⁸.

Danıştay İDDK, aykırılığın giderilmesi isteminin kabulüne ilişkin kararlarda uyuşmazlığın içeriğine yönelik çoğunlukla Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu görüşü ile bağlı olduğu görülmekte ise de, bu bağlayıcılık hususunun mutlak bir şekilde uygulanacağı anlamına gelmediği de değerlendirilebilir.

b. Aykırılığın Giderilmesi İsteminin Reddine İlişkin Kararlar

i. Benzer Olay Şartını Taşımadığı Gerekleşiyse İstemin Reddine İlişkin Kararlar

Kesin nitelikli kararlar açısından aykırılık bulunduğu tespiti için öncelikli olarak, benzer olay koşullarını yukarıda detaylandırmıştık.

²⁸ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 30.09.2024 Tarih ve E.2024/37, K.2024/39 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Benzer olayların varlığı, başvurunun şartı olmakla birlikte, başvuruların esaslı unsurunu oluşturduğundan, aksi hâlde aykırılığın giderilmesi isteminin reddine yönelik kararlarla nihai sonuçlara ulaştırılmaktadır.

Danıştay İDDK, aykırılık olduğu ileri sürülen kararlarda, dava konusu naklen atama işlemleri hakkında, işlemlerin dayanağını oluşturan hususun, davacılar hakkında yürütülen soruşturma raporları olsa da her bir soruşturma nedeni, anılan raporlardaki bilgi ve belgelerin birbirinden farklı özellik gösterdiği ve idarenin takdir yetkisi denetiminin her olay açısından farklı değerlendirmelere tabi olacağı nedeniyle belli ilke ve esasa bağlanamayacağı değerlendirilmiştir. Bu itibarla, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c)bendi kapsamında bulunmadığı gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar verilmiştir²⁹.

Başka bir uyuşmazlık konusunda, aralarında uyuşmazlık/aykırılık olduğu ileri sürülen başka kararlarda, dava konusunun dayanağını oluşturan işlemlerde, karar mercilerinin farklı olduğu, farklı tarihlerde verilen kararlar dikkate alınarak tesis edilen işlemler yönünden daireler arasında bir aykırılık gündeme gelemeyeceği değerlendirilmiştir³⁰.

ii. Aykırılığın Giderilmesi İstenen Kararların Hukuki İstikrarı Zedeleyecek Şekilde Süregelen Nitelikte Olmadığı Nedeniyle İstemin Reddine İlişkin Kararlar

Danıştay'ın önüne gelen kararlar arasında aykırılık olduğu tespiti yapılırsa da, Bölge İdare Mahkemesi dava dairelerinin, kendi iradeleleriyle aykırılığı önleyebileceği ya da ilgili dairenin görevinin değişmesi

²⁹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.02.2020 Tarih ve E.2020/3, K.2020/37 Sayılı Karar.

³⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 28.09.2020 Tarih ve E.2020/117, K.2020/114 Sayılı Karar.

gibi aykırı kararların önüne geçilebilecek gelişmelerin olması durumlarında, söz konusu aykırılıkların süreklilik arz etmeyeceği ve hukuki güvenlik ilkesini zedelemeyeceği değerlendirilmektedir.

Konuya yönelik İDDK, aykırılığın giderilmesi istenen konunun, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından gerçekleştirilen iş bölümü değişikliği nedeniyle başka bir dairenin görevine girdiği ve değişiklik yapılan daire tarafından verilen kararlarda da istikrar kazanmış içtihatların benimsendiğini belirterek, aykırılığın bulunmadığına ve istemin reddine karar verilmiştir³¹. Aynı şekilde, dairenin kapatılması ve aykırılığa konu uyuşmazlık konularını farklı bir daireye vermesi hâlinde de yukarıdaki uygulamalar geçerli olacaktır³². Bir başka kararda, farklı istinaf dava daireleri kararları değerlendirilirken, dava dairelerinden birinin görevinde olmayan bir işe bakması hâlinde, aykırılığın koşulları sağlanmadığı nedeniyle istemin reddine karar verilmektedir³³.

Danıştay İDDK, aynı dava dairesi tarafından verilen çelişkili kararlarda, ilgili istinaf merciinin, maddi ve hukuki durumları aynı olan konularda verdiği farklı kararlarda, hukuki istikrarı sağlama konusunda da sorumlu olduğu ve açıklanan gerekçe ile aykırılığın giderilmesi isteminin reddi gerektiği kanaatine varmaktadır³⁴. Ayrıca, ilgili dava dairesinin görüşünün değişmesi ve bu görüşün, sonraki uyuş-

³¹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 12.07.2023 Tarih ve E.2023/29, K.2023/34 Sayılı Karar.

³² Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.12.2020 Tarih ve E.2020/178, K.2020/169 Sayılı Karar.

³³ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.11.2022 Tarih ve E.2022/65, K.2022/69 Sayılı Karar.

³⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.02.2020 Tarih ve E.2020/58, K.2020/1 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

mazlıklarda istikrarlı bir şekilde uygulanması hâlinde, ortada bir aykırılığın olmadığı sonucuna varılarak, aykırılığın giderilmesi isteminin reddi kararları verilmektedir³⁵.

Yine içtihat aykırılıklarının istikrarlı olması doğrultusunda, benzer olaylara ilişkin verilen kararlardan birinin bölge idare mahkemesi vergi dava dairesi, diğerinin ise idari dava dairesinin kararı olması hâlinde, aykırılığın giderilmesi istemine konu olamayacağı değerlendirilmektedir. Bu konuda verilen bir kararda, kamu görevine iade edilen personelin, kanun gereği parasal haklarının değerlendirilmesinde asgari geçim indiriminin dikkate alınıp alınmayacağı konusunda aykırılığın giderilmesi istenmiştir. Uyuşmazlıklarda; *“Aykırlığın giderilmesi talep edilen kararlardan birisinin bölge idare mahkemesi vergi dava dairesine; diğer kararın ise, bölge idare mahkemesi idari dava dairesine ait olduğu anlaşıldığından, anılan kararların 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında aykırılığın giderilmesi talebine konu olmasının mümkün bulunmadığı”* değerlendirilerek, aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar verilmiştir³⁶.

Başka bir değerlendirme, aykırılığın giderilmesi istemine konu olaylarda, yürürlükteki düzenlemelere göre çelişkili ve kesin nitelikli kararlar olması gerekliliğidir. Somut olayda, disiplin soruşturması aşamasında davacının savunması alındığı, ardından iki tanığın daha ifadesine başvurularak soruşturma raporu hazırlandığı ve rapora dayanarak dava konusu disiplin cezaları tesis edilmiştir. Danıştay İDDK; *“Anılan uyuşmazlıklardan sonra yürürlüğe giren 30/04/2021 tarih ve 31470 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği’nin, disiplin cezası verilmeden önce idarece izlenecek usulü*

³⁵ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 15.09.2022 Tarih ve E.2022/56, K.2022/48 Sayılı Karar.

³⁶ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 27.04.2022 Tarih ve E.2022/20, K.2022/20 Sayılı Karar.

ayrıntılı olarak düzenlediği ve savunmanın, memur hakkındaki iddialar, bu iddiaların dayandığı deliller, isnat edilen fiil veya hâllerin hukuki nitelendirmesi ve 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde sayılan fiil veya hâllerden hangisinin kapsamına girdiği belirtilmek suretiyle isteneceğinin hükme bağlandığı görüldüğü ve bu itibarla aralarında aykırılık olduğu öne sürülen uyuşmazlıkların yeni mevzuat hükümlerine göre çözüleceği” değerlendirilerek aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar vermiştir³⁷.

c. İncelenmeksizin Ret Kararları

Danıştay Dava Daireleri Kurulunun, aykırılığın giderilmesine ilişkin kesin bir kararı varken, aynı uyuşmazlıkların farklı tarihlerde tekrar başvuru konusu edildiği hâllerde, incelenmeksizin ret kararları verilmektedir. Kurullar tarafından aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlar kesin olup, bu konuda yeniden değerlendirme yapılmasına imkân bulunmamaktadır.

Somut olayda, Danıştay İDDK'ya doğrudan yapılan bir başvuruda, “*aykırılığın giderilmesi isteminin reddine*” ilişkin kesin karar olmasına karşın, tekrar aykırılığın giderilmesi talebinde bulunduğu tespit edilmiştir. İlgili başvurunun değerlendirmesinde, aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak verilen kararlar kesin nitelikte olduğu, bu kararların kaldırılması istemiyle herhangi bir itiraz veya kanun yoluna başvurulmasının mümkün olmadığı, Kurul tarafından verilmiş kesin karar varken, benzer konularda yeniden yapılan başvuruların incelenme olanağı bulunmadığından, incelenmeksizin ret kararı verilmiştir³⁸.

³⁷ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.06.2022 Tarih ve E.2022/28, K.2022/26 Sayılı Karar.

³⁸ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 21.03.2022 Tarih ve E.2022/9, K.2022/14 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Ayrıca, aykırılığın giderilmesine konu edilemeyecek durumlarda, başvuru yapılması hâlinde incelenmeksizin ret kararları verilmektedir. Örneğin, detayları yukarıda değerlendirildiği üzere, kesin nitelikli birden fazla kararın bulunmaması hâlinde de, aykırılığın giderilmesi isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmektedir.

d. Yeniden Karar Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Kararlar

Aynı konuda birden fazla başvuru olması hâlinde, söz konusu uyuşmazlıklardan biri hakkında aykırılığın giderilmesine yönelik karar verildiği takdirde, yapılan başvurularda ilgili karar sonucuna atıf yapılarak yeniden karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmektedir³⁹. Bu durum, benzer olaylarla ilgili farklı karar numaralarına sahip uyuşmazlıklarda geçerlidir. Şayet aynı karar numaralarına sahip uyuşmazlıklarda, aykırılığın giderilmesi yolunda kesin olarak verilen karar varken, tekrar başvuru konusu olduğu hâlde, incelenmeksizin ret kararları verilmektedir.

Öğretmen olarak görev yapan davacıların, bir gün göreve gelmeme eylemlerinin sendikal faaliyet kapsamında olup olmadığı hususu aykırılığa konu olmuş, bu konuda Danıştay İDDK tarafından, aykırılığın giderilmesine ilişkin bir karar verilmiş iken, aynı konularda farklı karar numaralarına sahip uyuşmazlıklar bakımından aykırılığın giderilmesi istemiyle, ayrı Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından başvurular yapılmıştır. Bu konuda, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca, Bölge İdare Mahkemelerinin kesin nitelikli kararları arasında aykırılığın giderilmesi kurumunun, bir kanun yolu ol-

³⁹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 27.04.2022 Tarih ve E.2022/22, K.2022/17 Sayılı; 27.06.2022 Tarih ve E.2022/32, K.2022/45 Sayılı Kararlar.

madığı, başvurular sonucunda verilecek kararların hukuki sonuçlara etkisi olmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle, mevcut başvuru yönünden yeniden karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmiştir⁴⁰.

Kanun yolu niteliği olmayan aykırılığın giderilmesi ile verilen kararların, sonraki uyuşmazlıklarda yol gösterici olduğu dikkate alındığında, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun aykırılığın giderilmesi istemlerini, Danıştay Dava Daireleri Kurullarının önüne götürmeden, başvuruların uygun bulunması koşulunun işlevsel hâle getirerek, bu tür kararların önüne geçilmesinin mümkün olduğu da değerlendirilebilir. Ayrıca bu noktada, Danıştay Dava Daireleri Kurulunun aykırılığın giderilmesi yolunda verilmiş bir kararı varken, söz konusu olaylar hakkında devam eden içtihat aykırılıklarının tespiti açısından, yeniden karar verilmesine yer olmadığı kararlarının önemli olduğu kanaatindeyiz.

Bu konuda, aynı uyuşmazlıklarla ilgili Bölge İdare Mahkemesi Dava Daireleri Başkanları tarafından, bekletme kararı verilebileceği ve tüm uyuşmazlıkların bir arada değerlendirilmesi ya da anılan uyuşmazlıklar bakımından başvurunun reddi kararı verilmesi gibi görüşler de mevcuttur (DİRİB, 2023: 33).

e. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna Gönderme Kararları

Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu tarafından, kendi görüşünün belirtilmemesi veya aykırılık olduğu kabul edilen kararların ne olduğunun başvuruda belirtilmemesi, başvuruya konu talepte gerekenin yer almaması gibi giderilebilecek eksiklikler söz konusu olduğunda, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna gönderme kararı verilmektedir. Dosya bu şekilde iade edilerek eksikliklerin giderilerek usulüne uygun bir şekilde başvuru yapılması amaçlanmaktadır.

⁴⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.02.2020 Tarih ve E.2020/2, K.2020/36 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Danıştay İDDK'ya doğrudan yapılan bir başvuruda, kararı veren Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunca, aykırılığın giderilmesi isteminin reddedildiği tespit edilmiştir. Danıştay İDDK, aykırılığın giderilmesi yolunun başvuru usulünde, ilgililer tarafından aykırılığın giderilmesi isteminin Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kuruluna yapılacağı ve Başkanlar Kurulu uygun bulması hâlinde kendi görüşlerine yer vererek Danıştaya gönderdiği takdirde başvuruların değerlendirileceği ve bu itibarla, karara bağlanacak herhangi bir husus bulunmadığını değerlendirerek, Başkanlar Kuruluna gönderme kararı almıştır⁴¹.

Bir başka gönderme kararı ise, farklı bölge idare mahkemelerinin benzer konularda çelişkili olduğu düşünülen kararların olmasına karşın, Başkanlar Kurulunun kendi görüşünün olmadığı nedeniyle verilmiştir⁴².

3. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu Tarafından Verilebilecek Karar Türleri

a. Esas Kaydının Kapatılması

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu (VDDK), aynı konuda birden fazla başvuru yapılması hâlinde gelen dosyaları birlikte inceleyerek, başvuru tarihi daha önce olan uyuşmazlıkları karara bağladıktan sonra, diğerleri hakkında esas kaydının kapatılması kararı vermektedir⁴³.

Aynı zamanda, farklı Bölge İdare Mahkemeleri Başkanlar Kurulu tarafından, aynı konuda birden fazla başvuru olması hâlinde de gelen

⁴¹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 23.11.2020 Tarih ve E.2020/156, K.2020/159 Sayılı Karar.

⁴² Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.02.2020 Tarih ve E.2020/32, K.2020/11 Sayılı Karar.

⁴³ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 19.02.2020 Tarih ve E.2020/2, K.2020/3 Sayılı Karar.

başvuruları birlikte değerlendirerek usul ekonomisi gereği, aykırılığın giderilmesi istemi incelenen başvurular dışında diğer konularda, esas kaydının kapatılması kararı vermiştir⁴⁴.

b. Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar

Aynı konuda aykırılığın giderilmesi başvurusu olmuş ve o konuda Danıştay VDDK tarafından bir karar verilmiş ise ve aynı bölge idare mahkemesince tekrar aynı konuda başvuruda bulunulduğu takdirde, karar verilmesine yer olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır⁴⁵.

Bu konuda, Danıştay VDDK birden fazla başvuru olduğunda, başvuruları birlikte inceleyerek birini karara bağlamakla birlikte, diğer başvurular hakkında esas kaydının kapatılması kararı vermekte iken, aynı bölge idare mahkemesi tarafından aynı konuda aykırılığın giderilmesi karara bağlanmış olmasına karşın, tekrar bir başvuru yapması durumunda karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varmaktadır. Bu yönüyle, esas kaydının kapatılması kararları bakımından, Danıştay İDDK'dan farklı bir şekilde tasniflemiş olduğunu söyleyebiliriz.

c. Aykırılığın Giderilme İsteminin Reddi Kararları

Danıştay VDDK bir kararında, aykırılığın giderilmesi istenen kararlar arasında temyizi mümkün olan kararların yer alması durumunda, bu kararların temyiz kanun yolu ile karara bağlanarak hukuki belirsizliği ortadan kaldıracabileceği değerlendirmesi yaparak, aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar vermiştir⁴⁶.

⁴⁴ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 19.01.2022 Tarih ve E.2021/9, K.2022/2 Sayılı Karar.

⁴⁵ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 13.10.2021 Tarih ve E.2021/4, K.2021/6 Sayılı Karar.

⁴⁶ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 07.10.2020 Tarih ve E.2020/12, K.2020/11 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Aykırılığın giderilmesi isteminin mümkün olabilmesi için istinaf incelemesinden geçerek kesinleşen karar hakkında talep edilmiş olması gerektiğini vurgulamıştık. Danıştay VDDK tarafından, kesin nitelikli olmayan kararlar bakımından, incelenmeksizin ret kararları yerine aykırılığın giderilmesi isteminin reddi kararları verilmektedir.

Diğer bir husus, aykırılığın giderilmesi istemine konu olan durumlar, davaların tarafı olmayan üçüncü kişiler tarafından talep edildiği takdirde “*aykırılığın olayına münhasır olması*” şeklinde bir değerlendirme yapılarak aykırılığın sadece ilgili kişiler tarafından talep edileceği, uyuşmazlığın kendileri yönünden de oluşabileceği nedeniyle istenemeyeceği gerekçesiyle aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar verilmiştir⁴⁷.

Aynı dairelerin benzer konularda, farklı tarihlerde verdiği kararlar bakımından 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin 4. fıkrası kapsamında incelenemeyeceği, zira istikrarı sağlama sorumluluğunun anılan dairede olduğu yönüyle Danıştay İDDK ile aynı doğrultuda kararlar vermektedir.

d. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu Tarafından Esas İncelemesi Üzerine Verilen Kararlar

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından ilk olarak, 2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinin 4. fıkrasının (c) bendinde belirtilen aykırılığın/uyuşmazlığın giderilmesi yolunda incelemenin kapsamı belirlenmiştir. Anılan maddede, aykırılığın giderilmesine konu başvurularda ilk olarak, Başkanlar Kurulunun görüşü ile sınırlı inceleme yapılması hususu tartışma konusu olmuştur. Bu konuda Kanun maddesinde Başkanlar Kurulu görüşünün yer almasının, bir başvuru şartı olduğunu değerlendirmekle beraber, madde hükmünde Başkanlar

⁴⁷ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 13.04.2022 Tarih ve E.2021/7, K.2021/5 Sayılı Karar.

Kurulunun Görüşü ile bağlı kalınması konusunda bir düzenlemenin yer almadığı tespit edilerek, söz konusu görüş ile sınırlı bir inceleme- nin yapılmasının gerekli olmadığı sonucuna varmıştır⁴⁸.

Danıştay VDDK, İDDK'dan farklı olarak, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun görüşü ile sınırlı bir inceleme yapılıp yapılmayacağını tartışarak, kanun düzenlemelerinde yer olmayan bu kapsamın, VDDK tarafından da kabulünün söz konusu olmayacağı sonucuna varmıştır. Danıştay İDDK ilkesel olarak, aykırılığın giderilmesine konu olan Bölge İdare Mahkemeleri Dava Dairelerinin gerekçesi ile bağlı olmasının zorunlu olmadığını ancak Başkanlar Kurulunun görüşüyle, başka bir deyişle gerekçesiyle bağlı inceleme yapabileceğini de değerlendirmiştir (DİRİB, 2023: 29).

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu konuya ilişkin bir kararında, iş akdinin işverenle karşılıklı olarak feshedilmesi üzerine yapılan kesintilerle gelir vergisi (stopajının) iadesi istemiyle yapılan düzeltme-şikâyet başvurunun reddine ilişkin işlemlerde, başvuru yolu ve sürelerin gösterilmemesi nedeniyle, davanın süresinde açılıp açılmadığına yönelik farklı değerlendirmeler sonucu, çelişkili kararların verildiğini tespit etmiştir. Danıştay VDDK tarafından, düzeltme-şikâyet başvurularının reddinin tebliğinde, kanun yolları ve sürelerinin belirtilmemiş olmasının, Anayasa ve hak arama hürriyetini ihlal ettiği sonucuna vararak, işin esasına girilerek bir karar verilmesi gerektiği, ancak dava konusu işlemin iptali ya da davanın reddine yönelik bir sonuç belirtmeden, aykırılığın giderilmesi isteminin kabulüne karar vermiştir. Kararda, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu, kendi görüşünde aykırılığın giderilmesi istenen uyuşmazlığın, işin esasına girilerek kısmen ret, kısmen kabul kararı verilen istinaf dairesi kararı yolunda giderilmesini talep etmesine karşılık, Vergi Dava

⁴⁸ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 18.05.2022 Tarih ve E.2022/2, K.2022/7 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Daireleri Kurulu, sadece aykırılık teşkil edecek kısım yönünden karar vererek, davanın süresine yönelik değerlendirmeyi hukuka aykırı bulmuştur⁴⁹.

Karar incelendiğinde, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu usuli bir problemin kararlarda aykırılık oluşturduğu sonucuna vardığıysa, bu konuda değerlendirme yaparak davanın esasına ilişkin bir karar vermemekte, bu kararı istinaf dairelerine bırakmaktadır.

Danıştay VDDK, diğer bir aykırılığın giderilmesi başvurusu konusu olan, ilgili takvim yılına ait tüm dönemler için katma değer vergisi beyannamelerini veren, ancak dönemlerin bir kısmında hesaplanan katma değer vergisi bulunmayan mükelleflerle ilgili, işin esasına ilişkin değerlendirme yaparak, uyuşmazlık konusu olayda yapılan ek tahakkuk işleminin hukuka aykırı olduğuna hükmetmiştir⁵⁰.

Yukarıdaki kararda Danıştay VDDK'nın aykırılığın giderilmesi istenen kararlardan, biri yolunda aykırılığın giderilmesine karar vermediği, dava konusunu inceleyerek uyuşmazlık konusunun hukuka uygun olup olmadığı yolunda karar verdiği görülmektedir. Bu yönüyle Danıştay VDDK'nın hem görüşle bağlı olmaması hem de aykırılıkları giderilmesi istenen kararlar arasında doğrudan bir tercih yaparak karar vermediği anlaşılmaktadır. Kanunda başvuruların incelenme usulüne yönelik bir düzenleme olmaması karşısında, aynı şartları haiz dava konularının ileride değişiklik gösterebilmesi ve bu nedenle iptal ya da davanın reddi gibi bir sonuca ulaşmanın da farklılık arz edebileceği karşısında da objektif olarak içtihat aykırılığının giderilmesi amacına da uygun olduğu değerlendirilebilir.

⁴⁹ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 27.01.2021 Tarih ve E.2020/11, K.2021/1 Sayılı Karar.

⁵⁰ Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 23.09.2020 Tarih ve E.2020/10, K.2020/10 Sayılı Karar.

D. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi 2576 Sayılı Kanun 3/C Maddesinde Düzenlenmeyen Konular

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi kapsamında kesin nitelikli kararlar dışında, başvuruların inceleme usulü, verilebilecek kararlar, Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu görüşü ile bağlı olma, aykırılığın giderilmesi yolundaki kararların yargılamanın yenilenmesini teşkil edip etmeyeceği, anılan kararların duyurulması ve başvuru yapılacak yetkili yargı yeri belirlenmemiştir. Düzenlenmeyen bu konular, uygulamada görevli Kurullar tarafından geliştirilmiştir.

Yukarıda verilebilecek karar türleri, başvuru usulü ve Başkanlar Kurulunun görüşüyle bağlı inceleme gibi konulara değinmiştik. Aşağıdaki konularda da, kanunda düzenlenmeyen konularla ilgili uygulamada nasıl yöntem izlendiğine ilişkin detaylara değinilecektir.

1. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesine İlişkin Kararların Bağlayıcılığı

Aykırılığın giderilmesine yönelik verilen kararlar kesin olarak verilmekte ve bu kararlara karşı kanun yoluna itiraz etme imkânı bulunmamaktadır. Verilen kararların istinaf daireleri için kanunda düzenlenen bir bağlayıcılığı olmamakla birlikte, yol gösterici olma özelliği ağır basmaktadır. Kanunun amacı gözetildiğinde, aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararların bağlayıcı olup olmaması gerekliliği hususu tartışma konusu olmaktadır.

Bu konuyla ilgili verilen kararların bağlayıcı olması için kanun değişikliği yapılması gerektiği, Danıştay İDDK/VDDK tarafından verilen kararların takip edilmesi ve Bölge İdare Mahkemeleri tarafından uyum sağlanması gerektiği, hatta Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile iletişime geçilerek teftiş raporlarında belirtilerek bilgilendirilmesi gerekliliği görüşleri yer almaktadır (DİRİB, 2023: 38).

Sevim ÖZAYBI

Aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararların, kanuni düzenlemelerle bağlayıcı olması hâlinde, temyiz kanun yolu niteliği kazanıp kazanmayacağı hususu, ayrı bir çekince oluşturmaktadır. Zira aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlar, kural olarak bağlayıcı olmadığı gibi, yeniden yargılama yapılması sonucu doğurmamakta ya da bozmaya uyma kararları gibi incelenen konulardaki hukuksal sonucu değiştirme özelliği taşımamaktadır.

Bu değerlendirmeden yola çıkarak, istinaf mahkemelerinin bir kanun yolu olarak düzenlenmesi ve verilen bazı kararların istinaf mahkemelerinde kesinleşmesi gibi durumlar dikkate alındığında, mahkeme kararını ortadan kaldıracak bir uygulamanın da ancak kanun ile yapılması gerekmektedir. Zira aksi durumda lehine karar verilen kişilerin adil yargılanma hakkına müdahale oluşturabilecektir.

Ancak her ne kadar aykırılığın giderilmesine yönelik kararların, kanunda bağlayıcılığı tanımlanmamış olsa da uygulamada, sonraki uyuşmazlıklarda bağlayıcı olmasının sağlanması, hukuki güvenlik ilkesinin amacına uygun hareket edildiğini gösterecektir. Ancak, katı bir bağlayıcılık mekanizması ile hukukun dinamik olma özelliğine aykırı olmadan, ölçülü bir denge kurulması gerekmektedir. Bu dengenin korunması için, aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararların, hukuki sonuçların birleştirilmesinden ziyade genel, soyut ve objektif nitelikte ve ilkesel kararların verilmesi şeklinde olmasının daha etkili olabileceği söylenebilir.

2. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi Yolunda Verilen Kararların Resmî Gazete’de Yayımlanması

Aykırılığın giderilmesi kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanıp yayımlanmayacağı konusunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından, farklı bir yol izlenmektedir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca alınan Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine bakıldığında söz konusu kararların yayımlanmasına yönelik bir usul bulunmaması nedeniyle, esas ve özellik arz eden usul kararlarının Danıştayın resmî internet sitesinde “Güncel Kararlar” başlığı altında yayımlanmasına karar verilmiştir. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu ise, aykırılığın giderilmesi isteminin esasının incelendiği ve aykırılığın bir yönde giderilmesi kararlarının Resmî Gazete’de yayımlandığı belirtilmektedir (DİRİB, 2023: 39-54).

3. Aykırılığın/Uyuşmazlığın Giderilmesi Yoluna Başvuru Yapılacak Yetkili Yargı Yeri

2576 sayılı Kanun’un 3/C maddesinde düzenlenmeyen konulardan biri de aykırılığın giderilmesi başvurusunun yapılacağı yetkili yargı yeridir. Uygulamada, birden fazla başvurunun farklı Bölge İdare Mahkemelerine de yapıldığı görülmektedir. Bu konuda düzenleme olmamasına karşılık, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun önüne gelen başvurularda, daha önce incelenmeksizin ret kararı verilmiş bir konuda, ayrı yargı çevresi bölge idare mahkemesine tekrar başvuru yapmış ve aynı gerekçe ile talebi reddedilmiştir. Aynı kişi tarafından Danıştay İDDK’dan doğrudan başvuru yoluyla tekrar aykırılığın giderilmesi istenmiş, bu durumda Danıştay İDDK, incelenmeksizin ret kararı vererek, kararı veren bölge idare mahkemesine göndermiştir (DİRİB, 2023: 41).

Bu konuda, 2576 sayılı Kanun’da bir düzenleme bulunmadığı için hâlihazırda aykırılığın giderilmesi yolunda verilmiş bir karar varken, aynı konuya ilişkin, farklı yerlerdeki Bölge İdare Mahkemelerine intikal eden başvuruların incelenemeyeceği söylenemez. Aykırılığın giderilmesi kurumu, bir kanun yolu olmaması nedeniyle, Bölge İdare Mahkemeleri Başkanlar Kurulunun uyuşmazlık konuları hakkında Danıştay İdari/Vergi Dava Daireleri Kurulunun kesin bir kararı olup

Sevim ÖZAYBI

olmadığı konusunu, başvurular aşamasında değerlendirmesi ve uygunluk denetimini işlevsel hâle getirmesi bir çözüm yolu olarak değerlendirilebilir.

E. Aykırılığın Giderilmesi Müessesesinin Benzer Uygulamalarla Karşılaştırılması

1. Kanun Yararına Temyiz Yöntemi ile Karşılaştırılması

Kanun yararına temyiz, nitelik olarak yürürlükteki mevzuata aykırı olan, diğer bir deyişle hâlihazırda hukuk kurallarının yanlış uygulandığı kararlar bakımından hukuki çare sunan olağanüstü bir kanun yoludur (Yenice vd., 1983: 735).

Aykırlığın giderilmesi müessesesi, kanun yararına temyiz kurumu ile sonuçları bakımından aynı etkiye sahiptir. Kanun yararına bozma kurumu olağanüstü kanun yolu olmakla beraber, kendine özgü nitelikleri olan bir yargılama usulüdür (Kaplan, 2019: 570-572). Bu kanun yolu, geçerli kabul edilen kararlar nedeniyle bozulan hukuk düzeninin onarılması ve yargı kararlarının bölgesel farklılıklar olmaksızın aynı şekilde uygulanmasını, başka anlatımla içtihat birliğini amaçlamaktadır (Candan, 2022: 1509).

Kanun yararına temyiz⁵¹ kararlarında, bölge idare mahkemeleri tarafından verilen kesin nitelikli kararların yanı sıra, idare, vergi mahkemeleri kararlarının başvuruya konu edilmesi yönünden, aykırılığın giderilmesi kararlarından daha geniş kapsamı vardır. Diğer bir

⁵¹ İYUK md. 51: “1. İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir. 2. (Değişik: 5/4/1990-3622/20 Md.) Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz. 3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete’de yayımlanır.”.

farklılık, kararlar arasında çelişki bulunup bulunmadığı ayrımı yapılmadan, hukuka aykırı olduğu tespit edilenler yönünden bir değerlendirme yapılması konusudur. Lakin kanun yararına bozma kararları ile aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlar, kesinleşen mahkeme kararının, hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaması yönünden benzerlik göstermektedir.

2. İctihadı Birleştirme Kurulu ile Karşılaştırılması

Aykırılığın giderilmesi müessesesi, İctihadı Birleştirme Kurulu ile aynı amaca hizmet etmektedir. 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun "İctihatları Birleştirme Kurulunun [İBK] Görevleri" başlıklı 39. ve 40. maddelerinde; dava daireleri ve dava daireleri kurullarının verdikleri kararlar arasındaki kararlar arasında aykırılık/uyuşmazlık olduğu durumlarda, Başsavcı görüşüyle birlikte talep edileceği ve İctihadı Birleştirme Kurulunun lüzum görmesi üzerine karar verilebileceği, anılan kararların Resmî Gazete'de yayımlanacağı ve sonuçları bakımından yargı mercilerince bağlayıcı olduğu düzenlenmiştir.

İBK kararlarının diğer bir özelliği ise, yeniden yargılama yapılmasını gerektirmese de sonraki olaylarda bağlayıcı olma özelliğine sahiptir. Aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlar ise, taraflar için hüküm ve sonuç doğurmamakta, ayrıca sonraki benzer durumlarda da bağlayıcı olmadığı genel kabul görmektedir.

İBK kararlarının, zaman içerisinde gelişen ve değişen koşullara göre katı bir uygulama içerisinde olmadan, değişime uyarlanabilir olması gerektiği savunulmaktadır. Bu itibarla yerleşik içtihatların, mahkemelerce kabulünün daha konforlu olacağı, ileriye dönük hukukun katı bir sistem içerisinde kalmasına sebep olabileceği, bu durumda her konuda içtihadın birleştirilmesinin sakıncalı olabileceği değerlendirilmektedir (Duran, 1972: 422-433).

Sevim ÖZAYBI

Aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlarda, içtihadın birleştirilmesi kurulundan farklı olarak, benzer olaylarda aykırılık olduğu tespit edilenlerin birleştirilmesi zorunludur. Bu konuda, Danıştay İdari/Vergi Dava Daireleri Kurullarının bir ayırıştırma yapma yetkisi diğer bir deyişle lüzum görmesi gibi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin ilk hâlinde, aykırılığın giderilmesi yetkisi İçtihadı Birleştirme Kuruluna verilmekteydi. Dolayısıyla, bu görevin daha sonradan Danıştay İdari/Vergi Dava Daireleri Kuruluna verilmesinin kararların niteliğini ortadan kaldırmayacağı ve ilkesel bir karar özelliği taşıması nedeniyle, benzer durumlarda bağlayıcı olması gerektiği yönünde görüşler mevcuttur (Altınok ve Dinç, 2022: 305). Bununla beraber, istinaf mahkemeleri kurulurken, içtihat aykırılıklarıyla ilgili yetkinin yüksek mahkemelerinin genel kurullarında olması gerektiği değerlendirilmiştir (Kuru, 1963: 568).

Yargı kararlarının, mevcut ihtiyaçlar doğrultusunda gelişmelere göre kendisini güncelleyebileceği, bu uyum sürecinin sonucu olarak yasal sınırlar içinde kalarak mevcut uyuşmazlıkları çözümleyerek yasa koyucuya ve idarelere yol gösterici olma işlevi de bulunmaktadır (Mücahit Küçük, 2023: 357). Bu nedenle, içtihat oluşturma sürecinde genel, soyut ve objektif olma gibi kıstaslar ile içtihat birliğinin zaman ölçütüne uygun bir şekilde ele alınması gerekmekte, dolayısıyla dava konusu edilen uyuşmazlıklarda, yargı kararlarının bilinir olması önem taşımakta ve bu bilinirliğin güncel kararlara sirayet ettirmek gerekliliği önem arz etmektedir (Mücahit Küçük, 2023: 358).

Aykırılığın giderilmesi istenen kararlarda, genel, soyut ve objektif etkiye sahip ilkesel bir değerlendirmenin yanı sıra, esasa yönelik değerlendirmeler de yapılabilmektedir. Bu durumda, aykırılığın giderilmesi yolunda bir karar mevcut iken, farklı bir karara hükmedecek dava dairelerinin, söz konusu kararların bilinirliğini somut uyuşmaz-

lıkta belirtmeleri ve şayet aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlardan sapmayı gerektirecek bir durum var ise, bu durumu gerekçelendirmesi gerekmektedir.

3. Yargılamanın Yenilenmesi Müessesesi ile Karşılaştırılması

Yargılamanın yenilenmesi, mahkeme kararlarının dayandığı maddi sebeplerin hatalı olduğunun söz konusu edildiği olağanüstü durumlarda geçerlidir (Yenice vd., 1983: 739). Bu müessese, kesinleşmiş kararlara yöneliktir. Başka bir anlatımla, kesinleşmiş kararların, hukuki istikrar ilkesi gereği belli bir aşamada sonuçlandırılması gerekli ise de kanunda sayılan hâllerde hatalı kararların hukuk düzeninde yer almasının hakkaniyete uygun olmadığı nedeniyle yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilmektedir (Kaplan, 2019: 567-568). Bu yönüyle, kesin nitelikli kararlara ilişkin aykırılığın giderilmesi yolu ile benzerlik taşımaktadır. Hatta aykırılığın giderilmesine yönelik verilen Danıştay Dava Daireleri Kurulu kararları üzerine, ilişkili istinaf mahkemesi kararlarının, yargılamanın yenilenmesine konu olup olmayacağı, diğer bir tartışılan konudur.

Yargılamanın yenilenmesi, 2577 sayılı Kanun'un 53. maddesinde⁵² düzenlenen olağanüstü bir kanun yolu iken, aykırılığın giderilmesi müessesesi bir kanun yolu değildir (Bilgin, 2021a: 679-680).

⁵² İYUK md. 53/1: "Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir. a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması, b) Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması, c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması, d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi, e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması, f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kimseler ile davanın görülüp karara bağlanmış

Sevim ÖZAYBI

Ayrıca 2577 sayılı Kanun'un 53. maddesinde yargılamanın yenilenmesi sebepleri tahdidi olarak sayılmıştır. Anılan maddede sayılanlar arasında, kesin nitelikli birden fazla bölge idare mahkemesi kararları yer almamaktadır. Ek olarak, aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlar, 2577 sayılı Kanun'un 53/c ve 53/h maddeleri uyarınca bir bozma kararı özelliği göstermemekte ve bu nedenle, aykırılığın giderilmesine ilişkin kararlar, yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak gösterilmemektedir (DİRİB, 2023: 39).

4. Yargısal Görüş Kurumu ile Karşılaştırılması

Fransa Hukukunda, Türkçe'de “*yargısal görüş*” olarak ifade edilen “*Avis Contentieux*” kurumu ile yargılama devam ederken mahkemelelerin önlerine gelen uyuşmazlıklarda, hukuki değerlendirmeler konusunda bir tereddüt ya da farklılık söz konusu olduğunda, konuya yönelik yüksek mahkemeden hukuki değerlendirme talep edebilmektedirler (Kaplan, 2008: 1).

Mahkemeler, bu görüş doğrultusunda karar verebilecekleri gibi, görüşe bağlı olmadan da uyuşmazlığı çözebilmektedir. Zira karar verilme süresinde bir görüş bildirilmez ise, uyuşmazlıkları kendileri çözümlenmektedirler. Bu itibarla, görüşlerin bağlayıcı olmaması ve belli sürede karar bağlanması noktasında, ülkemizdeki aykırılığın gideril-

bulunması, g) Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hakimin katılmasıyla karar verilmiş olması, h) (Değişik: 10/6/1994-4001/23 md.) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması. ı) (Ek: 15/7/2003-4928/6 md.) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması (Ek ibare: 25/7/2018 – 7145/4 md.) veya hüküm aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi.

mesi kurumuyla benzerlik göstermekte ancak, ülkemiz uygulamalarında, yargılama devam ederken değil, istinaf incelemesinden geçerek kesinleşen kararlar arasında, yüksek mahkemeye başvurulmaktadır (Altınok ve Dinç, 2022: 284).

SONUÇ

Ülkemizde dava sayılarının fazla olması ve artması, yargı organlarının iş yükünün artması gibi sebeplerle, yargıyı daha etkin hâle getirme amacına yönelik olarak kanun yolları çeşitlendirilmiştir. Bu gerekçelerle kurulan istinaf mahkemelerinin yetkileri artırılmış ve günümüzde birçok davanın çözümünde, bir kanun yolu olarak işlevseliği öngörülmüştür.

İstinaf mahkemeleri, adil yargılanma hakkını daha etkin bir kullanım amacına dönüştürerek Danıştayın içtihat mahkemesi rolünü güçlendirmekte, bir o kadar da içtihat üreten küçük bir temyiz mercii görevi üstlenmektedir. İstinaf mahkemeleri, adil yargılanma hakkının unsurlarından olan hak arama hürriyeti, makul sürede yargılanma gibi konularda etkinlik sağlarken, benzer olaylarda, farklı bölgelerde veya aynı bölge idare mahkemesi dava daireleri arasında kesin nitelikli kararları arasında aykırılık olması ve süreklilik arz etmesi hâlinde, bu durum yargıya güven konusunda çekince oluşturabilmektedir.

Mevzuatımızda yapılan düzenlemeler ile oluşturulan “Uyuşmazlığın/Aykırılığın Giderilmesi Müessesesi” oluşan ihlalleri önleyici bir mekanizma olarak kurulmuştur. Bu mekanizma ile aynı Bölge İdare Mahkemesindeki farklı dava daireleri ve farklı yargı çevresindeki Bölge İdare Mahkemeleri tarafından verilen kesin nitelikli kararlar arasındaki aykırılıkların ve/veya uyuşmazlıkların, Danıştay İdari ve

Sevim ÖZAYBI

Vergi Dava Daireleri Kurulunca çözüme kavuşturularak, içtihat birliğinin sağlanması ile hukuki güvenlik ilkesi konusunda önemli bir rol üstlenilmektedir.

Aykırılığın/Uyuşmazlığın giderilmesine yönelik 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin dördüncü fıkrasında, bu müessesenin amacı, konusu ve temel koşullara ilişkin düzenlemeler yer almasına karşılık, müessesenin nasıl bir usul işletilerek talep edilebileceği, verilebilecek karar türleri, yetkili mercii gibi konulara ilişkin düzenlemeler bulunmamaktadır. Ayrıca nitelik itibarıyla bir içtihatı birleştirme mekanizması olması nedeniyle verilecek kararların oy birliği ya da nitelikli bir çoğunlukla mı alınması gerektiği, kararların bağlayıcı olup olmaması gibi konularla, birtakım tartışmalarla gelişmelere de açık bir mekanizmadır.

Aykırılığın giderilmesi yolunun, olağan bir kanun yolu niteliği olmadığı, kararlarının da yol gösterici olduğu ve bağlayıcı olmadığı değerlendirildiğinde, incelenen kararların aykırılık teşkil eden konu ile sınırlı olduğunu görmekteyiz. Bu şekliyle de maddi olay incelemesi yapılan istinaf kararlarında, sonraki uyuşmazlıklar için katı bir içtihat özelliği olmadığını değerlendirmekteyiz. Bu noktada, aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararların uygulanmasında mahkemelerin takdir yetkisinin olduğu değerlendirilmekte ise de, yüksek mahkeme kararındaki hukuki açıklamalardan sapmayı gerektirecek hususların yine mahkemelerce ortaya konulması yargıya güven açısından önem taşımaktadır.

Öte yandan uygulamada, Bölge İdare Mahkemeleri ile Danıştay İdari/Vergi Dava Daireleri Kurulu arasında yapılan toplantılarla, aykırılığın giderilmesi müessesesini daha etkin hâle getirme amacına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmalar ile gerçekleştirilen toplantılar, Danıştay ile Bölge İdare Mahkemeleri arasındaki ileti-

şimi güçlendirerek, içtihatların bilinirliğini ve müessesenin işletilmesinde temel sorunların çözümlenmesine çok büyük katkılar sunmaktadır. Ayrıca bu müessese güncel mevzuat değişiklikleri, sistem değişiklikleri gibi konulardan etkilenebilmekte ve böylece hukukun dinamik yapısı gelişim göstermektedir. Nitekim konuya ilişkin Bölge İdare Mahkemeleri tarafından, verilen kesin nitelikli kararların değerlendirilmesinde belirlenen parasal sınır ölçütünün, güncel Anayasa Mahkemesi kararına göre ayrıca güncellenmesi gerekliliği doğrultusunda, zaman içerisinde çelişkili kararlarla ilgili, önleyici ve giderici mekanizmaların da değişkenlik gösterebileceği açıktır.

Bir başka değerlendirme, aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararlar ile istinaf mahkemelerinin kesin kararları arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmak amaçlanırken, Danıştay tarafından, bu müesseseyi bir kanun yolu niteliğine büründürmeden ve hâlihazırda verilmiş istinaf kararlarının yeniden ele alınması gibi bir sonuca ulaşmadan gerçekleştirdiğini belirtmek gereklidir.

Aykırılığın giderilmesi müessesesinin, içtihat farklılıklarını giderme yolundaki başarısının, Danıştay İDDK veya VDDK tarafından verilen aykırılığın giderilmesine ilişkin kesin bir karar varken, aynı uyuşmazlıkların tekrar başvuru konusu edilmesinin azalmasıyla doğru orantılı olabileceğini de söylemek mümkündür. Bu durumun sonucu olarak, aykırılığın giderilmesi yolunda verilen kararların, sonraki uyuşmazlıklarda yol gösterici olması ve bilinirliğinin artırılması, aynı zamanda gelişim ve değişimlere adapte olmasıyla daha etkin ve işlevsel olabileceğini değerlendirmekteyiz.

Son olarak, aykırılığın giderilmesi müessesesi idari yargıda dava çeşitliliğinin artması, aynı zamanda Bölge İdare Mahkemesi nezdinde daha fazla kararın kesinleşmesi ve zaman içerisinde kamu hukukundaki değişimlerin gereği gibi karşılanması konularının da gündeme

Sevim ÖZAYBI

gelmesiyle, içtihat birliği açısından önemli bir konuma sahiptir. Dolayısıyla sadece istinaf aşamasında kesinleşmiş kararların, Danıştay Dava Daireleri Kurulunca birleştirilmesinden ziyade, bu kararların uygulanması ve geliştirilmesi noktasında, Danıştayın ve Bölge İdare Mahkemeleri Başkanlar Kurulunun denetim rolünün artırılması kaaatindeyiz. Böyle bir denetimin aykırılığın giderilmesi müessesesinin, içtihat aykırılıklarını önleyici mekanizma rolünü de güçlendireceğini söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Akıylmaz, Bahtiyar (2019). Yargı Kararlarının Temyiz Öncesi Kesinleşmesi. T.C. Adalet Bakanlığı ile İsveç Krallığı Ulusal Mahkeme Yönetimi (SNCA) Arasında Yargı Alanında İşbirliği Programı, 155-1. (2023). İdari Yargıda İctihat- İctihat Hukuku- İctihadî Hukuk, 155. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (31-62). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Altınok, Refika ve Dinç, Çağlar (2022). İstinaflar Arası İctihat Farklılıkları ve Bu Farklılığın Giderilmesinde İctihatların Birleştirilmesi Müessesesinin İşlevi ile Bu Kararların Bağlayıcılığı Sorunu. İdari Yargı Komisyonu Çalışmaları 4. Dönem (271-305). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Aslan, Pelin (2024, Ocak). Hakkaniyete Uygun Yargılanma İçin İdari Yargıda Uygulanması Gereken İlkeler- Bireysel Başvuru Kararları Işığında. *T.C. Danıştay Dergisi*. S. 157, 306-309.
- Bilgin, Hüseyin (2021). Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılık ve Uyuşmazlığın Giderilmesi Sorunu. Ankara *Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. S. 3, 638-682. (2021). Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları

Arasındaki İctihat Farklılığının Giderilmesine Yönelik Danıştay Kararları. Ankara: Seçkin Yayınları.

Candan, Turgut (2022). İdari Yargılama Usul Kanunu. Ankara: Yetkin Yayınları.

Çağlayan, Ramazan (2015). İdari Yargılama Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çınarlı, Serkan ve Azak, Kerim (2020). Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Kararları Arasındaki Aykırılık veya Uyuşmazlığın Giderilmesi Meselesi. *Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 1(2), 7-10.

Çökelek, Mehmet (2024). *Bölge İdare Mahkemelerinin Kesin Nitelikteki Kararları Arasında Aykırılığın Giderilmesi* [Doktora Tezi]. (10-25). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı.

Demirkol, Selami (2016). İdari Yargılama Usulü Yenilenirken İstinaf Kanun Yolu Öngörüsü – Danıştay’ın İctihat Mahkemesi Rolü’nün Güçlendirilmesi. 148. Yıl Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu. (135-138). Ankara: Danıştay Başkanlığı.

Danıştay İctihat, İstatistik ve Raporlama Birimi (2023). 3-5 Mart 2023 Bursa Bölge İdare Mahkemeleri İctihat Değerlendirme Toplantısı Sonuç Raporları. Ankara: Danıştay Başkanlığı.

Duran, Lütfi (1972). Danıştay’ın İctihatları Birleştirme Uygulaması. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 27(3), 422-433.

Erem, Faruk (1950). İstinaf Mahkemeleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. VII (12), 10-15.

Gölan, Aydın (2016) Ülkemizdeki Kanuni Düzenlemeleri Sonrasında İstinaf Kanun Yolu Hakkında Yeniden ve Farklı Düşünmek. 148.

Sevim ÖZAYBI

- Yıl Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu (21-27). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Gülan, Aydın (2022). Türkiye’de İdari Yargının ve Danıştay’ın Yapısı, Danıştay’ın İçtihat Birliğinin Sağlanması ile İlgili Fonksiyonu. 154. Yıl Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu (151-167). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Güzel, Aydın (2023). İçtihat Uyuşmazlığı Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3255898> (Erişim Tarihi: 01.03.2024).
- Kuru, Baki (1963). İstinaf Mahkemeleri Kurulurken. *Adalet Dergisi*. S. 5-8, 550-569.
- Kaplan, Gürsel (2019). İdari Yargılama Hukuku. (567-574). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Kaplan, Gürsel (2008). Yargısal Görüş (Avis Contentieux) Kurumu. *T.C. Danıştay Dergisi*. S. 119, 1-10.
- Keskin, Züleyha (2016). İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. S. 126, 236-240.
- Mücahit Küçük, Çolpan (2023). İdari Yargıda Kanun Yollarındaki İçtihat Farklılıklarının Hukuki Güvenlik İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2692536>, (Erişim Tarihi: 30.03.2024).
- Özekes, Muhammet (2007). İstinaf Sistemi ile Birlikte İçtihat Aykırılıklarının Giderilmesi, Türkiye Cumhuriyeti’nde İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Projesi (143-147). Ankara: Adalet Bakanlığı.
- Özkan, Gürsel (2023). Mukayeseli Hukukta İçtihat Farklılığının Giderilmesi, İdari Uyuşmazlıklarda Hızlandırma Müesseseleri ve

- Türk İdari Yargısı İçin Öneriler. 155. Yıl Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu. (1-5). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Özkan, Gürsel (1995). Hukuk Devleti ve Yargı Denetimi (10-15). Ankara: Saydam Yayıncılık.
- Özel, Kadir Can (2020, Ekim). İdari Yargıda İstinaf Sistemi Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. S. 44, 56-60.
- Özkaya, Kadir (2019). İçtihat Aykırılıklarının Temel Haklar ve Hürriyetler Bağlamında Değerlendirilmesi. 151. Yıl Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu. (141-166). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Onar, Sıddık Sami (1966). İdare Hukukunun Umumi Esasları. (Cilt 3.) İstanbul. 1899-1920.
- Pekcanıtez, Hakan (2019). Hukuk Güvenliği Açısından İstinaf Mahkemeleri, T.C. Adalet Bakanlığı ile İsveç Krallığı Ulusal Mahkeme Yönetimi (SNCA) Arasında Yargı Alanında İşbirliği Programı (134-140). Ankara: Adalet Bakanlığı.
- Sancakdar, Oğuz (2016). İdari Yargı İstinaf Sistemindeki Olası Sorunlar ve Çözüm Önerileri. 148. Yıl Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu (29-113). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Saygın, Engin (2023). İstinaf Tecrübesinin Ardından Temyiz Kanun Yolunun Güncel Durumu. 155. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (169-184). Ankara: Danıştay Başkanlığı.
- Sezginer, Murat (2018). İdari Yargıda İstinaf İncelemesinin Esasları ile İstinaf Uygulamasında İçtihat Ayrılıkları Sorunu ve Çözüm Yolları. 150. Yıl Danıştay ve İdarî Yargı Günü Sempozyumu (120-127). Ankara: Danıştay Başkanlığı.

Sevim ÖZAYBI

Uysal, Zeki (2021). Türk İdari Yargısında İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerileri. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*. S.18, 424-430.

Yenice, Kazım ve Esin, Yüksel (1983). İdari Yargılama Usulü. (730-740). Ankara: Arısan Matbaacılık.

Yılmaz, Ejder (2021). Çelişkili Mahkeme Kararları ve Adil Yargılanma Hakkı. Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru Hakkındaki Uygulamaları (1517-1554). Prof. Dr. Necmettin M. Berkin'e Armağan. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Yılmazoğlu, Yunus Emre (2019). İçtihat Farklılıklarının Temel Hak ve Özgürlükler Yönünden Değerlendirilmesi. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/742662_ (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Yargı Kararları

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 27.05.2010 Tarih ve B.No.13279/05 Sayılı Nejdet ve Perihan Şahin- Türkiye Kararı, s.8 <https://hudoc.echr.coe.int> (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 02.07.2009 Tarih ve B.No.23530/02 Sayılı Lordan Lordanov ve Diğerleri Kararı, § 49 <https://hudoc.echr.coe.int> (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Anayasa Mahkemesi, 22.01.2019 Tarih ve B.No.2015/17453 Sayılı Karar. <https://www.anayasa.gov.tr/tr> (Erişim Tarihi: 26.07.2024).

Anayasa Mahkemesi, 17.05.2018 Tarih ve E.2016/13021 Sayılı Karar § 14. <https://www.anayasa.gov.tr/tr> (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Anayasa Mahkemesi, 26.07.2023 Tarih ve E.2023/36, K.2023/142 Sayılı Karar. <https://www.anayasa.gov.tr/tr> (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Anayasa Mahkemesi, 20.03.2014 Tarih ve B.No.2013/500 Sayılı Karar
§ 12. <https://www.anayasa.gov.tr/tr> (Erişim Tarihi: 15.07.2024).

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.06.2022 Tarih ve E.2022/29,
K.2022/25 Sayılı Karar (Aksi belirtilmedikçe Danıştay kararları,
Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) Bilişim Sistemi Karar Arama
sisteminden temin edilmiştir.).

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 05.10.2022 Tarih ve E.2022/5,
K.2022/9 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.02.2022 Tarih ve E.2021/54,
K.2022/9 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 27.12.2021 Tarih ve
E.2021/116, K.2022/112 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.03.2021 Tarih ve E.2021/6,
K.2021/7 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 28.09.2022 Tarih ve E.2022/63,
K.2022/56 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 19.10.2020 Tarih ve
E.2020/145, K.2020/127 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.06.2022 Tarih ve E.2022/35,
K.2022/27 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 13.06.2022 Tarih ve E.2022/39,
K.2022/34 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 25.10.2021 Tarih ve E.2021/47,
K.2021/33 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 09.06.2020 Tarih ve E.2020/64,
K.2020/92 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 19.10.2020 Tarih ve E.2020/159, K.2020/156 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 14.02.2022 Tarih ve E.2021/121, K.2022/7 Sayılı; 25.05.2022 Tarih ve E.2022/21, K.2022/22 Sayılı; 21.09.2022 Tarih ve E.2022/59, K.2022/50 Sayılı Kararlar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.02.2020 Tarih ve E.2020/3, K.2020/37 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 28.09.2020 Tarih ve E.2020/117, K.2020/114 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 12.07.2023 Tarih ve E.2023/29, K.2023/34 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.12.2020 Tarih ve E.2020/178, K.2020/169 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.11.2022 Tarih ve E.2022/65, K.2022/69 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.02.2020 Tarih ve E.2020/58, K.2020/1 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 15.09.2022 Tarih ve E.2022/56, K.2022/48 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 27.04.2022 Tarih ve E.2022/20, K.2022/20 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.06.2022 Tarih ve E.2022/28, K.2022/26 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 21.03.2022 Tarih ve E.2022/9, K.2022/14 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 27.04.2022 Tarih ve E.2022/22, K.2022/17 Sayılı; 27.06.2022 Tarih ve E.2022/32, K.2022/45 Sayılı Kararlar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.02.2020 Tarih ve E.2020/2, K.2020/36 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 23.11.2020 Tarih ve E.2020/156, K.2020/159 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 17.02.2020 Tarih ve E.2020/32, K.2020/11 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 30.09.2024 Tarih ve E.2024/37, K.2024/39 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 15.06.2023 Tarih ve E.2023/25, K.2023/29 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 25.09.2024 Tarih ve E.2024/51, K.2024/36 Sayılı Karar.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 14.10.2024 Tarih ve E.2024/15, K.2024/47 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 05/06/2024 Tarih ve E.2024/1, K.2024/8 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 19.02.2020 Tarih ve E.2020/2, K.2020/3 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 19.01.2022 Tarih ve E.2021/9, K.2022/2 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 13.10.2021 Tarih ve E.2021/4, K.2021/6 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 07.10.2020 Tarih ve E.2020/12, K.2020/11 Sayılı Karar.

Sevim ÖZAYBI

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 13.04.2022 Tarih ve E.2021/7, K.2021/5 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 18.05.2022 Tarih ve E.2022/2, K.2022/7 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 27.01.2021 Tarih ve E.2020/11, K.2021/1 Sayılı Karar.

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 23.09.2020 Tarih ve E.2020/10, K.2020/10 Sayılı Karar.